

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка»
Навчально-науковий інститут архітектури, будівництва та землеустрою
Кафедра архітектури будівель та дизайну

Дизайн відкритих архітектурних просторів у міському середовищі

Науково-дослідницька частина
до кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування»
(освітня програма «Дизайн архітектурного середовища»)

601-АД 12135590 ПЗ

Розробила студентка групи 601-АД

19 01 2026 р. [підпис] / Малій К.А.
(число, місяць, рік) (підпис) (прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи:

19 01 2026 р. [підпис] / Новосельчук Н.Є.
(число, місяць, рік) (підпис) (прізвище, ініціали)

Консультант з архітектурних конструкцій

19 01 2026 р. [підпис] / Семко О. В.
(число, місяць, рік) (підпис) (прізвище, ініціали)

Консультант з інженерного благоустрою території та
транспорту

19 01 2026 р. [підпис] / Новосельчук Н.Є.
(число, місяць, рік) (підпис) (прізвище, ініціали)

Консультант з дизайну середовища

19 01 2026 р. [підпис] / Новосельчук Н.Є.
(число, місяць, рік) (підпис) (прізвище, ініціали)

Допустити до захисту

Завідувач кафедри архітектури будівель та дизайну

«19» 01 2026 р. [підпис] Ніколаєнко В.А.
(число, місяць, рік) (підпис) (прізвище, ініціали)

Полтава 2026

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Інститут, факультет, відділення Навчально-науковий інститут архітектури, будівництва та землеустрою

Кафедра Архітектури будівель та дизайну

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»

Освітня програма «Дизайн архітектурного середовища»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри НИІ АБЗ

(підпис) Ніколенко В.А.
(ініціали, прізвище)
«02» жовтня 2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Малій Ксенії Анатоліївни

1. Тема роботи «Дизайн відкритих архітектурних просторів у міському середовищі»

керівник роботи Новосельчук Наталія Євгенівна, кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури будівель та дизайну,

затверджені наказом закладу вищої освіти від «03» 09 2025 року № 1015-ф.а

2. Строк подання студентом роботи 14.01.2026

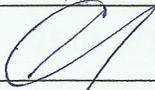
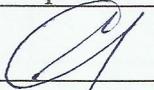
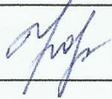
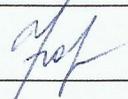
3. Вихідні дані до роботи Звертатися на тему «Дизайн відкритих архітектурних просторів у міському середовищі»; сфера функційно-міської мережі, сфера життєвої території; історична розвідка; кліматичний паспорт; соціальна інфраструктура; спеціальні матеріали; нормативні матеріали; фотодіагностика.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Науково-дослідницька частина (Розділ 1 Вступ та постановка концепції універсального дизайну; Розділ 2 Формування міського середовища за принципами універсального дизайну; Розділ 3 Формування функційно-міської мережі міського простору за принципами універсального дизайну); Містобудівні відкриті простори; Архітектурно-дизайнерське рішення; Архітектурні конструювання; Інженерний благоустрій території та міський простір; Дизайн середовища.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Ситуаційна схема; Схема промертково-мілохідних зрізів; Схема формування території; Аerial існуючої ландшафтної організації вул. Ревелішівська; Ретарнісний існуючого стану території; Схема ф-лони у контексті вулиці; Ген план М 1:2000; Ген план району М 1:500; Схеми запропонованих МАФ; Візуалізація.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Архітектурні конструкції	Семко О.В., завідувач кафедри будівництва та цивільної інженерії		
Інженерний благоустрій території та транспорт	Новосельчук Н.Є., доцент кафедри архітектури будівель та дизайну		
Дизайн інтер'єру	Новосельчук Н.Є., доцент кафедри архітектури будівель та дизайну		

7. Дата видачі завдання — 02.10.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збори дипломників, зустріч з керівниками дипломного проектування. Затвердження наказом по університету тем дипломних проектів та керівників. Складання програми- завдання на дипломний проект. доопрацювання теки вихідних даних.	02.10.2025- 27.10.2025	
2.	Видача затвердженого кафедрою бланку завдання на дипломне проектування. Оформлення теки вихідних даних. Виконання клазур містобудівного та об'ємно-просторового вирішення об'єкта.	28.10.2025	
3.	Розроблення ескіз-ідей містобудівного, планувального і об'ємно-просторового вирішення об'єкту проектування.	28.10.2025	
4.	Затвердження та захист ескіз-ідеї містобудівного, планувального і об'ємно-просторового вирішення об'єкту проектування.	03.11.2025- 07.11.2025	
5.	Розроблення ескізу. Написання пояснювальної записки.	08.11.2025- 30.11.2025	
6.	Кафедральна перевірка: попереднє узгодження креслень ескізу по об'єкту проектування комісією кафедри. Початок процесу перевірки на плагіат пояснювальної записки.	01.12.2025- 05.12.2025	

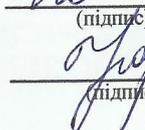
7.	Робота над ескізом. Консультація за розділами: архітектурні конструкції, інженерний благоустрій території і транспорт та ін. Доопрацювання креслень ескізу за зауваженнями комісії.	06.12.2025- 21.12.2025	
8.	Кафедральна перевірка: затвердження ескізу комісією кафедри. Допуск до подальшої роботи.	22.12.2025- 26.12.2025	
9.	Робота над ескізом, пояснювальною запискою. Виконання розрахунків. Виконання та затвердження відповідних розділів проекту консультантами.	27.12.2025- 04.01.2026	
10.	Міжкафедральна перевірка: перегляд стану кваліфікаційної роботи комісією. Затвердження відповідних розділів проекту консультантами.	05.01.2026- 09.01.2026	
11.	Здавання роботи і пояснювальної записки на кафедру. Допуск до захисту. Попередній захист.	12.01.2026- 16.01.2026	
12.	Захист кваліфікаційної роботи в ЕК.	19.01.2026- 25.01.2026	

Студент

(підпис)

Малій К.А.

Керівник роботи

(підпис)

Новосельчук Н.Є.

ЗМІСТ

Відомість ілюстрацій та креслень графічної експозиції кваліфікаційної роботи

ВСТУП

1. НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА

Розділ 1 РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

- 1.1 Еволюція суспільних поглядів на інвалідність
- 1.2 Поняття та принципи універсального дизайну
- 1.3 Законодавчі і нормативні акти з питань доступності та універсального дизайну

Розділ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ЗА ПРИНЦИПАМИ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

- 2.1 Організація громадських просторів за принципами універсального дизайну
- 2.2 Організація вулиць за принципами безбар'єрності
- 2.3 Організація транспортної інфраструктури

Розділ 3 ПРИЙОМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ ЗА ПРИНЦИПАМИ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

- 3.1 Малі архітектурні форми в громадських просторах
- 3.2 Матриця покриття пішохідної частини громадських просторів
- 3.3 Прийоми організації міського простору з використанням принципів універсального дизайну

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ПО РОБОТІ

2. АРХІТЕКТУРНО-ПРОЄКТНА ЧАСТИНА

- 2.1. Містобудівне обґрунтування рішення
- 2.2. Архітектурно-дизайнерське вирішення об'єкту

3. АРХІТЕКТУРНІ КОНСТРУКЦІЇ

- 3.1. Характерні конструктивні елементи об'єкту

4. ІНЖЕНЕРНИЙ БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ТА ТРАНСПОРТ

- 4.1. Організація транспортно-пішохідних зв'язків
- 4.2. Благоустрій об'єкту дослідження

5. ДИЗАЙН СЕРЕДОВИЩА

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

	ПІБ	Підпис	Дата	601-АД	12135590	ПЗ	
Розробила	Малій К.А.		19.01.26	Дизайн відкритих архітектурних просторів у міському середовищі			
Керівник	Новосельчук Н.Є.		19.01.26				
Консультант	Семко О.В.		19.01.26				
Консультант	Новосельчук Н.Є.		19.01.26				
Консультант	Новосельчук Н.Є.		19.01.26	Пояснювальна записка	Стадія	Аркуш	Аркушів
					КР	2	84
					Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"		
Зав. кафедри	Ніколаєнко В.А.		19.01.26				

Відомість ілюстрацій та креслень графічної експозиції кваліфікаційної роботи

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18
Аркуш		Найменування						
1	Таблиці							
2	Таблиці							
3	Таблиці							
4	Схема м. Полтава; ситуаційна схема; схема збереженого та зносимого фонду; схема транспортно-пішохідних зв'язків							
5	Візуалізації; фрагмент генплану М 1: 2000							
6	Візуалізації; фрагмент генплану М 1: 2000							
7	Візуалізації; фрагмент генплану М 1: 2000							
8	Візуалізації; фрагмент генплану М 1: 2000							
9	Візуалізації; генплан М 1: 500							
10	Таблиці							
11	Таблиці							
12	Таблиці							
13	Візуалізації; фотофіксація							
14	Фрагмент генплану М 1: 500							
15	Фрагмент генплану М 1: 500							
16	Фрагмент генплану М 1: 500; візуалізації							
17	Візуалізації							
18	Візуалізації							

								Арк.
								3
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата	601-АД 12135590 ПЗ		

ВСТУП

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							4
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Тема кваліфікаційної роботи визначена як «Дизайн відкритих архітектурних просторів у міському середовищі».

Концепція універсального дизайну міських просторів набуває дедалі більшого значення, орієнтуючи діяльність архітекторів, урбаністів і політиків на створення середовища, доступного для всіх груп населення, зокрема людей з інвалідністю, літніх осіб, батьків з дітьми та інших маломобільних груп. Універсальний дизайн передбачає проектування та організацію простору, який є інклюзивним і враховує потреби кожного мешканця міста.

За даними Міністерства соціальної політики України, станом на липень 2024 року в країні зареєстровано близько 3 мільйонів людей з інвалідністю, що на 300 тисяч більше, ніж півтора року тому. Основною причиною цього зростання є наслідки війни, яка спричинила збільшення кількості осіб з обмеженими фізичними можливостями. Дослідження Центру соціальних змін та поведінкової економіки засвідчило, що 83% українців вважають безбар'єрність важливою цінністю для суспільства, проте лише 57% мають уявлення про цю концепцію.

Попри зростання обізнаності та підтримки ідеї інклюзивності, фактична доступність міських просторів в Україні залишається недостатньою. Зокрема, у Києві майже 50% пішохідних підходів не відповідають вимогам інклюзивності, що ускладнює пересування людей з обмеженими можливостями. За оцінками експертів, близько 80-85% новобудов в Україні не відповідають стандартам доступності, що свідчить про системні порушення будівельних норм і недостатній державний контроль.

Останні роки характеризуються зростанням уваги до універсального дизайну та безбар'єрності в Україні. У 2020 році Президент України підписав Указ "Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні", що стало важливим кроком до формування інклюзивного суспільства. У 2024 році Програма розвитку ООН започаткувала Школу

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							5
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

універсального дизайну, яка сприяє інклюзивному відновленню України та інтеграції принципів доступності у процеси відбудови.

Попри впровадження зазначених ініціатив, практична реалізація принципів універсального дизайну залишається складною. У 2024 році в Києві реконструйовано кілька зелених зон з урахуванням вимог безбар'єрності, зокрема сквери біля медичних закладів. Однак загальний рівень доступності міських просторів залишається низьким, що потребує подальших зусиль і системного підходу до вирішення цієї проблеми.

Універсальний дизайн міських просторів є ключовою умовою для формування інклюзивного та справедливого суспільства, у якому кожен громадянин має рівні можливості для участі в усіх сферах життя. Зростання кількості людей з інвалідністю в Україні, зокрема через наслідки війни, підкреслює актуальність і нагальність впровадження принципів універсального дизайну. Незважаючи на позитивні зміни у нормативно-правовій сфері та окремі успішні проекти, фактичний стан доступності міських просторів вимагає суттєвих покращень. Для досягнення цієї мети необхідно посилити контроль за дотриманням будівельних норм, підвищити обізнаність суспільства щодо важливості інклюзивності та забезпечити ефективну співпрацю між державними органами, громадськими організаціями і міжнародними партнерами

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							6
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Розділ I
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЧАСТИНА

**1. РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ
УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ**

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							7
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

1.1. Еволюція суспільних поглядів на інвалідність

Протягом історії ставлення суспільства до людей з інвалідністю зазнало значних змін, що відображало культурні, релігійні та соціально-економічні особливості кожної епохи. У цьому розділі розглядається еволюція цих поглядів у таких історичних періодах: античність, середньовіччя, епоха Відродження, XIX та XX століття.

В античні часи, зокрема у Стародавній Греції та Римі, ставлення до людей з інвалідністю було неоднозначним і залежало від конкретних обставин та культурних норм.

У Стародавній Греції фізична досконалість цінувалася надзвичайно високо, що відображалося в ідеалізованих зображеннях людського тіла в мистецтві та скульптурі. Фізична краса та сила вважалися відображенням внутрішньої гармонії та добродетності. Люди з фізичними вадами часто сприймалися як такі, що не відповідають цьому ідеалу, що призводило до їхньої соціальної ізоляції або навіть відмови від них.

У Стародавньому Римі законодавство було суворішим щодо новонароджених з інвалідністю. Згідно з "Дванадцятьма таблицями", батьки мали право позбавляти життя дітей з вадами розвитку, оскільки вважалося, що такі діти не зможуть зробити внесок у суспільство і стануть тягарем для родини. Згодом ці практики стали менш поширеними, і в III столітті н.е. було прийнято закон, який зобов'язував батьків піклуватися про дітей з інвалідністю.

Водночас існували приклади включення людей з інвалідністю у суспільне життя. Наприклад, римський бог Вулкан (грецький Гефест) був кульгавим, але шанувався як бог вогню та ковальства. Це свідчить, що, незважаючи на загальне прагнення до фізичної досконалості, існували винятки, які демонстрували повагу до осіб з інвалідністю за їхніми здібностями та внеском у суспільство.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							8
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

У середньовічній Європі ставлення до людей з інвалідністю формувалося під впливом християнської теології та соціальних структур феодального суспільства.

Інвалідність часто розглядалася як покарання за гріхи або випробування, послане Богом. Фізичні вади вважалися наслідком моральних проступків або впливу злих сил. Водночас християнська доктрина милосердя сприяла розвитку благодійності та опіки над нужденними, включаючи людей з інвалідністю. Монастирі та церкви надавали притулок і допомогу таким особам, виконуючи "діла милосердя", що включали годування, одягання та догляд за хворими і немічними.

У цей період з'явилися перші лікарні та притулки для людей з певними видами інвалідності. Наприклад, спеціалізовані заклади для людей з лепрою були поширеними в Європі. Також були засновані перші установи для людей з психічними розладами, такі як лікарня Святого Марії Вифлеємської в Лондоні, відома як "Бедлам".

Незважаючи на ці форми підтримки, багато людей з інвалідністю залишалися залежними від милостині та змушені були жебракувати для виживання. Суспільство часто сприймало їх з підозрою або страхом, особливо якщо інвалідність була видимою або незрозумілою.

Епоха Відродження (кінець XIV-XVI століття) стала періодом глибоких змін у європейському світогляді. Це була доба відновлення інтересу до античної культури, філософії, науки та мистецтва, а також формування нової моделі бачення людини як цілісної, мислячої, творчої істоти. Попри це, ставлення до людей з інвалідністю в цей період залишалося суперечливим, поєднуючи гуманістичні пориви з упередженнями та страхами, успадкованими від середньовіччя.

Головним світоглядним зрушенням епохи Відродження стало перенесення акценту з божественного на людське. Людина розглядалася як "міра всіх речей" і як особистість, здатна формувати свою долю завдяки знанням, освіті та мистецтву. З'явився інтерес до індивідуальності,

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							9
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

тілесності та емоцій. Це сприяло перегляду ставлення до "інакших" людей, зокрема осіб з інвалідністю.

Проте гуманізм епохи Відродження мав свої межі. Ідеал людини, що культивувався в мистецтві й філософії - сильний, здоровий, гармонійний тілом і духом - знову актуалізував античний культ фізичної досконалості. На тлі цього, люди з фізичними або інтелектуальними вадами сприймалися як відхилення від норми, хоча вже не завжди як "грішники" чи "одержимі".

Деякі мислителі епохи Відродження почали стверджувати необхідність навчання та розвитку всіх людей, незалежно від їхніх фізичних можливостей. У цей період здійснювалися перші кроки у сфері педагогіки для осіб з інвалідністю.

Одним із піонерів став Педро Понс, монах з Іспанії, який у другій половині XVI століття розробив методику навчання глухонімих дітей. Він довів, що ці діти можуть засвоювати мову через письмові символи та жести, що було революційним для того часу. Його учні успішно проходили іспити, що підтверджувало їхню здатність до пізнання і соціального життя.

Іншим відомим прикладом є Джироламо Кардано, італійський лікар і математик, який стверджував, що глухі люди можуть навчитися думати та говорити за допомогою письма. Його роботи стали підґрунтям для майбутнього розвитку сурдопедагогіки.

Ці приклади свідчать, що в епоху Відродження розпочалося повільне, але важливе переосмислення потенціалу людей з інвалідністю. Освіта почала розглядатися як засіб соціалізації, а не як виняток.

Медична наука в добу Відродження розвивалася завдяки діяльності таких видатних постатей, як Андреас Везалій, який заснував анатомію як точну науку. Почали з'являтися більш точні описи фізіологічних та анатомічних особливостей, що зменшувало містичне та забобонне сприйняття інвалідності. Однак медичний дискурс водночас посилював уявлення про "норму" і "патологію", закріплюючи у свідомості уявлення про інвалідність як "дефект", що потребує виправлення.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							10
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Розвивалася і патографія - опис хвороб знаменитих людей, зокрема королів, філософів, художників. Це, хоч і несвідомо, почало формувати уявлення про інвалідність як частину людської природи, яка може співіснувати з геніальністю або культурною значущістю.

Мистецтво епохи Відродження стало потужним інструментом формування суспільної свідомості. Люди з інвалідністю зображувалися у творах як жебраки, святі, блазні, мученики або чудеса природи. У багатьох картинах і фресках того часу зображені люди з видимими фізичними вадами, часто в релігійному контексті як символи смирення, жертвовності або святості.

Водночас у придворних театрах та ярмаркових виставах людей з особливостями розвитку часто використовували для розваги - їхні особливості перетворювались на "дивовижество". Таке ставлення було формою маргіналізації, навіть якщо ці особи отримували соціальне визнання в певних контекстах.

Епоха Відродження була суперечливою щодо сприйняття інвалідності. З одного боку, гуманістична ідеологія, розвиток науки, перші педагогічні експерименти і зацікавлення людською індивідуальністю створювали передумови для переосмислення ролі людей з інвалідністю в суспільстві. З іншого боку, збереження естетичних ідеалів досконалості тіла, медичне патологізування та розважальний підхід до "інакших" гальмували повноцінну інклюзію.

Цей період вважається перехідним, оскільки саме в епоху Відродження були закладені підвалини майбутнього переходу від ізоляції до участі, від стереотипу до освіти, від страху до пізнання.

Період XIX-XX століть став переломним у сприйнятті інвалідності, оскільки цей час характеризувався значним розвитком науки, медицини, соціології, індустріалізації та змінами у соціальній політиці. Від традиційного милосердного підходу суспільство поступово перейшло до

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							11
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

прагматичного, а згодом - до правового та інклюзивного бачення проблем інвалідності.

У XIX столітті, в умовах стрімкої індустріалізації та урбанізації, формувалося нове ставлення до інвалідності. Розвиток промисловості створював попит на фізично здорових і працездатних робітників, тому люди з інвалідністю часто розглядалися як "непродуктивні", що сприяло їх соціальному виключенню. Водночас держава впроваджувала перші інституціональні заходи щодо догляду та навчання таких осіб.

У цей період активно формувався медичний підхід до інвалідності. Вперше інвалідність почали сприймати як об'єкт клінічного спостереження, діагностики та лікування. Медичні інституції, такі як психіатричні лікарні, спеціальні притулки та реабілітаційні установи, стали центрами ізоляції людей з інвалідністю від суспільства під приводом лікування.

У цей час з'явилися перші педагогічні інновації: школи для сліпих (наприклад, Інститут для сліпих у Парижі, 1800 рік), перші спроби навчання глухих, а також розвиток шрифту Брайля (винайденого у 1820-х роках Луї Брайлем). Ці досягнення стали першим кроком до ідеї включення людей з інвалідністю у навчальний та культурний простір.

XX століття ознаменувалося двома світовими війнами, які стали одним із ключових чинників змін у ставленні до інвалідності. Мільйони солдатів поверталися з фронту з фізичними і психологічними травмами, що зробило проблему інвалідності публічною і політично значущою. Це сприяло створенню розгалужених систем соціального захисту, зокрема пенсій для ветеранів, медичних послуг і програм реабілітації.

У багатьох країнах з'явилися національні організації, що займалися захистом прав людей з інвалідністю, а також нові державні політики щодо інклюзії. Наприклад, у США в 1930-х роках була створена Адміністрація соціального забезпечення (SSA), а після Другої світової війни - спеціальні

										Арк.
										12
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата				601-АД 12135590 ПЗ	

програми для реабілітації ветеранів. Підхід до інвалідності поступово зміщувався з медичного на соціальний.

Водночас ХХ століття мало і трагічні сторінки. Зокрема, у нацистській Німеччині під час реалізації програми "Акція Т4" (1939–1941) було вбито понад 200 тисяч людей з інвалідністю, яких вважали "неповноцінними". Ця трагедія підкреслила необхідність правового захисту таких осіб і сприяла зростанню гуманістичних підходів у повоєнному світі.

Після Другої світової війни ООН приймає Загальну декларацію прав людини (1948), яка закладає основу для боротьби з дискримінацією. У 1970-80-х роках у багатьох країнах світу починають формуватися національні політики інклюзії, зокрема впровадження законів проти дискримінації за ознакою інвалідності (наприклад, у США - Закон про реабілітацію 1973 року, а згодом - Закон про американців з інвалідністю 1990 року).

У цей період формується ідея нормалізації - принцип, згідно з яким люди з інвалідністю повинні мати змогу жити в умовах, максимально наближених до звичайних. Виникає рух за незалежне життя, започаткований самими людьми з інвалідністю, які прагнули не лише допомоги, а й рівних прав і участі у прийнятті рішень.

З'являються також перші серйозні теоретичні праці, які розділяють інвалідність на медичну модель (як особисту проблему, що потребує лікування) та соціальну модель (яка вказує на бар'єри в суспільстві як головну перешкоду для участі людини в житті).

У ХХІ столітті глобальне суспільство почало сприймати людей з інвалідністю як рівноправних громадян із правом на повноцінну участь у всіх сферах життя. Цей період характеризується переходом від "піклування про" до визнання прав і гідності.

Ключовим міжнародним документом стала Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (КПІ), прийнята в 2006 році. Вона офіційно закріпила

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							13
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

перехід від медичної до соціальної моделі інвалідності. Основна ідея - інвалідність виникає не лише з фізичних чи психічних особливостей особи, а з бар'єрів у середовищі, яке її не враховує.

Україна ратифікувала Конвенцію у 2009 році, зобов'язавшись забезпечити рівний доступ до освіти, працевлаштування, політики, транспорту, інформації та інфраструктури.

На початку XXI століття поняття "інклюзія" стало основоположним у політиці, освіті, архітектурі, дизайні та соціальній роботі. Це не просто інтеграція, тобто "додавання" людини з інвалідністю до наявної системи, а створення системи з урахуванням різноманіття з самого початку.

Особливого значення набуває концепція універсального дизайну, яка передбачає проектування середовища, доступного для всіх, незалежно від віку, статі, стану здоров'я чи соціального статусу. Універсальний дизайн - це не лише пандуси та ліфти, а загальна філософія інклюзивного простору: від онлайн-інтерфейсів до міської інфраструктури.

Інформаційні технології відіграли революційну роль: синтез мовлення, шрифт Брайля на екранах, додатки для навігації, перекладачі жестової мови - все це розширило автономію людей з інвалідністю. Соціальні мережі сприяли створенню глобальних спільнот підтримки та активізму, де голоси людей з інвалідністю стали чутними.

Водночас мовний дискурс змінився: тепер вживаються терміни на зразок "людина з інвалідністю", а не "інвалід", що підкреслює першочергову цінність особистості, а не її діагноз.

В Україні останні десятиліття спостерігається поступовий перехід до інклюзивної моделі, зокрема у сфері освіти, міського планування та правозахисту. Запроваджено інклюзивну освіту, розвиваються соціальні підприємства, а також зростає кількість громадських ініціатив, спрямованих на адаптацію міського середовища. Водночас ще багато викликів: фізична доступність будівель і транспорту, недостатнє фінансування, стереотипи в суспільстві.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							14
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

1.2. Поняття та принципи універсального дизайну

Концепція універсального дизайну сформувалася у відповідь на виклики, пов'язані з інклюзивністю в архітектурі, міському середовищі та продуктах повсякденного користування. Її витoki простежуються з середини ХХ століття, коли під впливом правозахисних рухів виник попит на нове бачення простору, вільного від бар'єрів, дискримінації та ізоляції.

Після Другої світової війни, особливо у США, значно зросла кількість ветеранів з інвалідністю, що змусило державу переглянути підходи до інфраструктури, медицини та транспорту. Однак початкові зміни здійснювалися в межах адаптаційного підходу: простори та об'єкти проєктувалися без урахування різноманіття користувачів і лише згодом пристосовувалися до потреб окремих груп, наприклад, шляхом встановлення пандусів або спеціальних входів. Такий підхід часто посилював маргіналізацію людей з інвалідністю, підкреслюючи їхній «особливий статус».

Термін «універсальний дизайн» (universal design) був запроваджений американським архітектором Рональдом Мейсом у 1980-х роках. Особистий досвід інвалідності надав йому унікальну перспективу щодо виключення, з яким щодня стикаються мільйони людей.

Рональд Мейс сформулював ідею проєктування «для всіх людей, наскільки це можливо, без необхідності адаптації чи спеціального дизайну». Ця концепція розглядається не лише як технічне рішення, а й як соціальна філософія, орієнтована на рівність, гідність, зручність та естетику для кожного користувача незалежно від віку, фізичних або когнітивних можливостей.

У цей період поширюється соціальна модель інвалідності, відповідно до якої обмеження виникають не через фізичні чи ментальні особливості

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							15
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

людини, а внаслідок бар'єрів у навколишньому середовищі. Такий підхід повністю узгоджується з філософією універсального дизайну, оскільки акцент зміщується з пристосування людини до середовища на зміну самого середовища.

Ідеї універсального дизайну швидко впроваджувалися у сферах громадської інфраструктури, освіти, архітектури, транспорту та цифрових технологій. Універсальний дизайн став розглядатися не лише як підхід для людей з інвалідністю, а як стратегія створення комфортного середовища для всіх, включаючи літніх людей, дітей, тимчасово травмованих осіб, вагітних жінок, а також людей із багажем, візочками чи велосипедами.

У 2006 році концепція універсального дизайну була офіційно закріплена у Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. У статті 2 Конвенції зазначено, що універсальний дизайн - це "дизайн продуктів, середовища, програм та послуг, який може бути використаний усіма людьми, наскільки це можливо, без потреби в адаптації чи спеціальному дизайні".

З того часу багато країн почали впроваджувати стандарти універсального дизайну в національне законодавство та будівельні норми. Особливу роль у цьому відіграють країни Скандинавії, Японія, Канада, Австралія, Нідерланди та США.

В Україні тема універсального дизайну набула поширення у 2010-х роках, зокрема після ратифікації Конвенції ООН. Із 2020 року поступово розробляються нові стандарти БНіП, які включають принципи безбар'єрності, інклюзії та універсального підходу до простору.

Універсальний дизайн є не лише філософією чи концепцією, а й конкретною системою принципів, спрямованою на забезпечення максимальної зручності та доступності для найширшого кола користувачів. У 1997 році Центр універсального дизайну при Університеті штату Північна Кароліна (США) офіційно сформулював сім основних принципів універсального дизайну, які набули міжнародного визнання.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							16
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Ці принципи охоплюють як архітектуру, так і дизайн продуктів, інтерфейсів, сервісів, освітніх програм і міського середовища. Розглянемо кожен принцип детальніше.

1. Рівне використання

Цей принцип означає, що продукт або простір має бути однаково доступним та зручним для всіх користувачів, незалежно від їхніх фізичних чи когнітивних можливостей.

Приклад: автоматичні двері відкриваються як для людини в інвалідному візку, так і для батька з дитячим візком або кур'єра з коробками. Користь - однакова, без потреби окремих рішень.

2. Гнучкість у використанні

Проект має враховувати індивідуальні уподобання та здібності користувачів, пропонуючи альтернативи. Це дозволяє уникнути "одного правильного способу" користування.

Приклад: банкомат із сенсорним і фізичним інтерфейсом, озвученням та можливістю регулювання висоти екрану. Люди можуть вибрати зручний спосіб взаємодії.

3. Простота та інтуїтивність

Незалежно від досвіду, знань, мови або рівня концентрації користувача, система має бути зрозумілою. Інтерфейс або простір не має вимагати спеціальної підготовки для використання.

Приклад: інтуїтивна навігація в громадських будівлях із чіткою системою кольорів, іконок і логічним плануванням.

4. Сприйнятна інформація

Інформація має бути зрозумілою та доступною для сприйняття всіма, включаючи людей із порушеннями зору, слуху чи когнітивними особливостями.

Приклад: світлофор із візуальним, звуковим і тактильним сигналом; дублювання тексту графікою та жестовою мовою.

									Арк.
									17
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата	601-АД 12135590 ПЗ			

5. Терпимість до помилок

Простір або система повинні мінімізувати наслідки випадкових помилок і знижувати ризик неправильного використання.

Приклад: вікна, які можна відкрити тільки частково, щоб запобігти випаданню.

6. Низький фізичний зусилок

Використання продукту або простору не повинно потребувати значних фізичних зусиль. Це важливо як для людей з обмеженнями, так і для всіх інших у повсякденному житті.

Приклад: двері, які відкриваються автоматично або з легким натисканням, регульовані столи, крани з сенсорами.

7. Розміри та простір для підходу та використання

Дизайн має забезпечити достатній простір для доступу, руху та маніпуляцій, як стоячи, так і сидячи, незалежно від фізичних параметрів користувача чи допоміжних засобів.

Приклад: широкі проходи у громадському транспорті, наявність зон розвороту для візків у туалетах і ліфтах, зручні кнопки на панелях управління.

Ці сім принципів слугують універсальними орієнтирами у проектуванні не лише міських просторів, а й технологій, послуг, веб-сайтів та інфраструктури загалом. Їх застосування сприяє створенню суспільства, в якому всі люди мають рівні можливості з самого початку, без необхідності впровадження окремих умов для окремих груп.

Універсальний дизайн - це не лише питання зручності чи естетики. Він є потужним інструментом соціальної трансформації, що впливає на рівень інклюзії, гідності, економічної активності та психічного здоров'я різних груп населення. Далі розглядаються ключові соціальні переваги впровадження універсального дизайну у міське середовище, будівництво, транспорт, послуги та цифрові продукти.

1. Сприяння інклюзії та рівності

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							18
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

Один з найважливіших соціальних ефектів - усунення соціальних бар'єрів між людьми з різними фізичними, сенсорними або когнітивними можливостями. Завдяки універсальному дизайну зникає потреба у спеціальних "допоміжних рішеннях", які часто ізолюють, стигматизують або вказують на "інакшість".

Приклад: у парку з безбар'єрними доріжками, тактильними орієнтирами, шрифтами Брайля та універсальними туалетами можуть комфортно перебувати всі - люди на візках, батьки з візочками, літні люди, туристи з валізами.

2. Підвищення якості життя для всіх

Універсальний дизайн - це не про окрему групу користувачів, а про зручність і комфорт для кожного. Коли інфраструктура враховує широку варіативність фізичних і психологічних потреб, виграє все суспільство.

Приклад: низькопідлогові трамваї з широкими дверима й звуковими оголошеннями зручні і для людей з інвалідністю, і для літніх людей, і для пасажирів з багажем, і для дітей.

3. Розвиток толерантності та культурної чутливості

Впровадження універсального дизайну часто супроводжується публічним обговоренням, інформуванням і включенням громади. Це формує нову культуру поваги, де інакшість не сприймається як проблема, а як частина різноманітного суспільства. Таке середовище стимулює емпатію, свідоме ставлення до інших, бажання створювати комфортне життя не лише для себе.

4. Підвищення економічної активності

Інклюзивне середовище сприяє залученню більшої кількості людей до активного соціального та економічного життя. Коли люди не зіштовхуються з бар'єрами, вони можуть навчатися, працювати, подорожувати, споживати товари й послуги.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							19
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Світова статистика показує, що люди з інвалідністю - це приблизно 15% населення планети. Ігнорування їхніх потреб - це не лише дискримінація, а й втрата економічного потенціалу.

5. Підвищення безпеки та автономії

Доступне та продумане середовище дозволяє людям почуватися більш незалежними. Універсальний дизайн дає можливість:

- самостійно пересуватись;
- користуватися транспортом;
- без сторонньої допомоги відвідати установу, магазин, заклад культури;
- отримати інформацію з огляду на візуальні, слухові чи когнітивні особливості.

Це особливо важливо в умовах урбанізації, коли щоденні маршрути охоплюють складні транспортні вузли, багатофункціональні простори, великі дистанції.

6. Зменшення стигми та бар'єрів у свідомості

Коли інклюзія стає нормою, суспільство починає сприймати різноманітність як звичне явище, а не як виняток. Присутність універсального дизайну "вшиває" ідеї рівності, гідності, поваги у повсякденне життя. Це формує відкриту, дружню культуру, де менше поділу на "нас" і "їх".

Соціальні переваги універсального дизайну виходять за межі фізичних зручностей і стосуються глибоких трансформацій у структурі суспільства. Це підхід, що сприяє створенню чесного, гуманного та рівноправного простору. Універсальний дизайн орієнтований не лише на питання інвалідності, а й на утвердження принципів людяності.

У контексті універсального дизайну доступність - це не просто технічний стандарт чи набір вимог, а етична та соціальна цінність, що відображає рівень зрілості суспільства. Доступність означає, що кожна

										Арк.
										20
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата				601-АД 12135590 ПЗ	

людина має рівні умови для участі у суспільному, культурному, освітньому та економічному житті, незалежно від її індивідуальних особливостей.

Доступність - це здатність людини безперешкодно використовувати простір, об'єкти, послуги та інформацію. Вона охоплює широкий спектр сфер:

- фізичну доступність (будівлі, вулиці, транспорт);
- інформаційну доступність (вебсайти, знаки, навігація);
- цифрову доступність (технології, онлайн-послуги);
- соціальну доступність (послуги, інституції, освіта);
- комунікаційну доступність (переклад жестовою мовою, альтернативні формати інформації).

Право на доступність закріплене у міжнародних та національних документах:

- Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (стаття 9) визначає доступність як передумову реалізації всіх інших прав.
- Європейська стратегія з питань інвалідності (2021–2030) ставить забезпечення доступності як одну з основних цілей.
- В Україні з 2021 року діє Національна стратегія створення безбар'єрного простору, яка інтегрує поняття доступності у всі сфери політики.

Типи доступності:

- Фізична доступність

Включає можливість переміщення у просторі: наявність пандусів, ліфтів, широких дверей, поручнів, адаптованих туалетів, під'їздів до громадського транспорту. Це фундамент для участі в соціальному житті.

- Інформаційна доступність

Забезпечення альтернативних способів подання інформації: субтитри, аудіоописи, шрифт Брайля, прості формулювання, контрастний дизайн, великі шрифти.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							21
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

- Доступність послуг і сервісів

Стосується не лише фізичної доступності, а й зрозумілості процесу взаємодії: інструкції, документи, процеси мають бути простими, зручними та інтуїтивними.

- Доступність цифрових технологій

Зі зростанням ролі онлайн-платформ, сайтів і застосунків, цифрова інклюзія стала ключовою. Це означає сумісність із програмами зчитування екрану, навігацію з клавіатури, кольорову адаптацію тощо.

Недоступне середовище - це форма дискримінації, яка ізолює мільйони людей від базових прав і можливостей. Наприклад, недоступні будівлі позбавляють людей можливості:

- працювати;
- здобувати освіту;
- звертатися по допомогу;
- реалізовувати себе культурно й соціально.

Коли середовище стає доступним для людей з інвалідністю, воно автоматично зручніше для всіх:

- для літніх людей;
- для вагітних жінок;
- для людей з травмами;
- для туристів, людей з валізами чи малими дітьми.

Отже, доступність стосується не лише окремих груп, а є проявом турботи про кожного члена суспільства.

Доступність впливає не лише на фізичну присутність у просторі, а й на відчуття гідності, самоповаги, свободи. Людина, яка може самостійно діяти, відчуває себе:

- більш незалежною;
- впевненою;
- інтегрованою в суспільство.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							22
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Це формує почуття належності до спільноти, яке критично важливе для психічного здоров'я.

Доступність не є опцією чи привілеєм, а становить базову цінність демократичного суспільства, що втілює ідеї поваги, справедливості та солідарності. Універсальний дизайн сприяє реалізації цієї цінності у кожному місті, будівлі, додатку чи сервісі.

1.3. Законодавчі і нормативні акти з питань доступності та універсального дизайну

Сучасний підхід до формування доступного середовища ґрунтується на міжнародних документах, що визначають принципи універсального дизайну та інклюзії. Основні з них:

- Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006) - фундаментальний документ, який вимагає від держав забезпечувати рівні можливості для всіх громадян, зокрема через створення безбар'єрного простору. Україна ратифікувала Конвенцію у 2009 році.
- Документи Всесвітньої організації охорони здоров'я, зокрема «Всесвітній звіт про інвалідність» (2011), підкреслюють важливість універсального дизайну у міському плануванні.
- Стандарти Європейського Союзу, зокрема Директива щодо доступності (EU) 2019/882, регулюють вимоги до інфраструктури, транспорту та цифрових сервісів.

Конкретно у статті 9 Конвенції йдеться про обов'язок держав забезпечувати:

- Безбар'єрний доступ до будівель, доріг, транспорту
- Доступність інформації (шрифт Брайля, аудіоопис, сурдопереклад)
- Участь громадськості у прийнятті рішень щодо доступності

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							23
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Ці документи лягли в основу національного законодавства, що інтегрує принципи універсального дизайну у містобудування.

В Україні питання доступності регулюють закони та державні будівельні норми (ДБН). Основні з них:

- Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю» (2021) - визначає обов'язок органів влади забезпечувати доступність громадських будівель, транспорту, інформації.
- Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення доступності» (2022) - посилює відповідальність за порушення норм доступності.
- ДБН В.2.2-40:2018 «Доступність будівель і споруд для маломобільних груп населення» - визначає вимоги до пандусів, ліфтів, санвузлів, шляхів пересування.
- ДБН В.2.2-5:2021 «Громадські будівлі. Основні положення» - включає норми щодо інклюзивного планування.
- ДБН А.2.2-3:2022 «Склад і зміст проектної документації» - вимагає враховувати доступність на етапі проектування.

Попри наявність законодавчої бази, в Україні зберігаються значні проблеми. Зокрема, недостатній контроль призводить до введення в експлуатацію об'єктів із порушеннями ДБН. Брак обізнаності архітекторів і забудовників також спричиняє ігнорування принципів універсального дизайну. Через відсутність комплексного підходу доступність часто зводиться лише до встановлення пандусів, тоді як інші аспекти, такі як навігація, акустика та тактильні елементи, залишаються поза увагою.

Для покращення ситуації насамперед слід оновити ДБН відповідно до сучасних європейських стандартів і запровадити обов'язкові аудити доступності громадських просторів.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							24
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

Важливим кроком є розвиток інформаційних кампаній для підвищення обізнаності архітекторів, девелоперів і чиновників.

Загалом, в Україні існує достатня законодавча база для впровадження універсального дизайну, однак її реалізація потребує системних змін у проектуванні, будівництві та контролі. Дотримання міжнародних стандартів і посилення відповідальності сприятимуть створенню інклюзивних міських просторів.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							25
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ЗА ПРИНЦИПАМИ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

2.1 Організація громадських просторів за принципами універсального дизайну

У ХХІ столітті міста стикаються з новими викликами: необхідністю забезпечення комфорту, доступності та функціональності для максимально широкого кола користувачів. Громадський простір більше не може залишатися нейтральним або стандартизованим лише для «середнього» мешканця. Різноманіття фізичних, сенсорних, когнітивних, вікових і соціокультурних особливостей населення вимагає нової архітектурної та дизайнерської філософії, яка виходить за межі адаптації та фрагментарної інклюзії. Саме цю функцію виконує універсальний дизайн.

Концепція універсального дизайну ґрунтується на принципі, що середовище має бути спочатку розроблене для всіх користувачів, без необхідності подальшого пристосування. На відміну від традиційного проектування, яке передбачає додаткове впровадження спеціальних рішень для маломобільних груп, універсальний дизайн спрямований на створення умов, у яких жодна людина не відчуває себе виключеною. Йдеться не лише про комфорт для людей з інвалідністю, а про забезпечення зручності для всіх: батьків з візочками, дітей, туристів, людей похилого віку, осіб з тимчасовими обмеженнями та тих, хто має особливості сприйняття інформації.

Однією з ключових цінностей універсального дизайну є забезпечення рівності доступу. Це передбачає, що кожен користувач громадського простору повинен мати можливість вільно пересуватися, орієнтуватися, взаємодіяти з об'єктами та іншими людьми, а також почуватися у безпеці. Універсальний дизайн не виключає застосування специфічних рішень для

									Арк.
									26
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		601-АД	12135590	ПЗ

окремих груп, проте основна мета полягає у створенні базового середовища, яке не потребує додаткових бар'єрів або складних пояснень.

Громадський простір, організований відповідно до принципів універсального дизайну, насамперед усуває архітектурну недоступність. Понижені бордюри, плавні пандуси, тактильне маркування, широкі проходи та автоматичні двері вже стали символами інклюзивного середовища. Однак сучасне розуміння універсального дизайну виходить за межі цих рішень. Простір повинен бути не лише фізично доступним, а й читабельним, інтуїтивно зрозумілим, дружнім і гнучким. Наприклад, доступність не обмежується встановленням ліфта, а включає логічну навігацію до нього, зручність використання, зрозумілі маркування та безпечне освітлення у темний час доби.

Міські об'єкти мають бути зрозумілими для всіх користувачів завдяки чітким знакам, кольоровим контрастам, а також аудіо- чи візуальним сигналам. Особи з порушенням зору повинні орієнтуватися у просторі за допомогою рельєфних поверхонь підлоги, особи з порушенням слуху - отримувати інформацію візуально, а ті, хто не володіє мовою, - розуміти піктограми або колірне кодування.

Універсальний дизайн враховує різноманіття способів використання простору. Наприклад, дитячий майданчик повинен бути безпечним і цікавим як для дітей без порушень розвитку, так і для дітей з аутизмом, порушеннями опорно-рухового апарату чи гіперчутливістю. Лавки можуть мати різну висоту та підлокітники, щоб забезпечити зручність для людей різного зросту та фізичного стану. Навігаційні схеми мають бути простими й зрозумілими навіть для тих, хто вперше перебуває у місті, не володіє мовою або має когнітивні труднощі.

Універсальний дизайн виходить за межі утилітарності. Простори повинні бути не лише функціональними, а й емоційно комфортними. Користувачі мають відчувати себе бажаними, важливими та видимими. Включення візуально привабливих елементів, таких як зелені насадження,

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							27
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

В Україні питання універсального дизайну у публічному просторі перебуває на етапі активного розвитку. Водночас вже існують кілька успішних прикладів реалізації інклюзивного підходу:

1. Простір біля Палацу Гната Хоткевича, м. Львів

У процесі реконструкції цього простору особливу увагу приділено фізичній доступності: облаштовані пандуси, понижені бордюри, широка навігація без перепон. Також передбачено різні типи зон - від активних (дитячий майданчик) до затишних (зони відпочинку), з урахуванням потреб різних вікових і соціальних груп. Навігація має зрозумілу інфографіку, а покриття - безпечне для пересування.

2. Реконструкція площі Митної у Львові

Цей простір став яскравим прикладом симбіозу історичної архітектури з сучасним інклюзивним підходом. Простір зроблено повністю безбар'єрним: плавні спуски, рівні поверхні без різких перепадів, тактильна плитка для незрячих. Крім того, тут передбачено зони перепочинку та спокійного перебування, що важливо для людей з ментальними особливостями.

3. Музейний комплекс «Місто Професій» у м. Івано-Франківськ

Тут було застосовано принципи гнучкого доступу - зони та об'єкти розміщені так, щоб бути зрозумілими та доступними для дітей різного віку та з різними рівнями фізичних можливостей. Є елементи з альтернативними сенсорними каналами: кольори, тактильні матеріали, звук.

4. Відкриті простори навколо UNIT.City, м. Київ

При облаштуванні території нового урбаністичного простору були враховані міжнародні стандарти безбар'єрності. Пішохідні маршрути продумані для зручності пересування маломобільних осіб, є візуальні підказки, покриття безшовне, із зниженою вібрацією.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							29
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

Міжнародний досвід демонструє потенціал універсального дизайну як стандарту, а не винятку. У багатьох країнах інклюзивне проектування стало нормою завдяки державній політиці та суспільному тиску.

1. Парк "Magical Bridge Playground", м. Пало-Альто, США

Цей інклюзивний простір вважається одним із найкращих прикладів інноваційного дизайну для дітей з особливими потребами. Парк спроектований з урахуванням різних форм сприйняття: ігрові зони мають тактильні панелі, звукові інструменти, візуальні орієнтири, різнорівневі конструкції. Тут комфортно і дітям, і дорослим з інвалідністю.

2. Площа Саара у м. Осло, Норвегія

Цей громадський простір проектувався за принципом повної інклюзії: безперервні пішохідні маршрути, чітке освітлення, контрастні маркування, сидіння на різній висоті, розміщення об'єктів на рівні зору для людей у візках. Також у проект залучали людей з інвалідністю на етапі тестування.

3. Вокзали та міський простір у Токіо, Японія

У Японії реалізовано масштабну систему тактильного орієнтування: спеціальні лінії з рельєфного пластику на тротуарах, перонах, сходах і ліфтах. Усі нові транспортні хаби мають звукові сигнали, вказівники шрифтом Брайля, дублювання інформації кількома каналами. Простори перед вокзалами також облаштовано з урахуванням зручного пересування - без перепадів висот, з тінювими зонами, місцями для сидіння.

4. Дитячий парк "Playground for All", м. Тель-Авів, Ізраїль.

Цей майданчик став зразком поєднання гри та інклюзії. Тут враховано потреби дітей на візках, із сенсорними порушеннями, гіперактивністю, аутизмом. Площадки з м'яким покриттям, навігація піктограмами, можливість вибору способу взаємодії - самостійно або з допомогою дорослого.

										Арк.
										30
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата					

2.2 Організація вулиць за принципами безбар'єрності

Безбар'єрність в урбаністичному контексті охоплює не лише встановлення пандусів та широких дверей. Це комплексне поняття, що передбачає рівний доступ до міського простору для всіх мешканців, незалежно від фізичних можливостей, віку, соціального статусу чи тимчасових обмежень. Особливо важливим цей підхід є у формуванні вуличного середовища, яке визначає можливості пересування містом і впливає на щоденну якість життя.

Вулиця є не лише простором між будівлями, а й місцем зустрічей, руху, відпочинку, торгівлі та взаємодії. Якщо вуличний простір не враховує потреб усіх категорій населення, він втрачає свою соціальну функцію. Безбар'єрна вулиця повинна розглядатися не як привілей для маломобільних осіб, а як стандарт сучасного міста, у якому кожен має право бути активним учасником суспільного життя.

Сучасна організація міських вулиць неможлива без урахування принципів безбар'єрності. Це поняття включає не лише фізичну доступність окремих елементів інфраструктури, а й загальну філософію простору, який є відкритим, зручним і безпечним для всіх. Йдеться не лише про людей з інвалідністю, а й про батьків з візочками, літніх осіб, дітей, осіб із тимчасовими обмеженнями руху, а також тих, хто пересувається на велосипедах, самокатах або подорожує з багажем. Вулиця повинна бути місцем не лише переміщення, а й взаємодії, відпочинку та участі у суспільному житті. Безбар'єрність у цьому контексті є запорукою рівних можливостей, відчуття включеності та підтримки фізичної й соціальної активності громадян.

Нерівне покриття, високі бордюри, вузькі тротуари, нестача зон для перепочинку, відсутність навігації, незручні переходи та заблоковані ділянки вулиць створюють численні бар'єри, які суттєво обмежують мобільність значної частини населення. Часто вулиці проектуються з пріоритетом для автомобілів, а не пішоходів, що призводить до їх

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							31
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

небезпечності, підвищеного рівня шуму та візуального перевантаження. Проблема ускладнюється через відсутність системного підходу або застарілі нормативи. Унаслідок цього багато людей змушені уникати прогулянок, самотійного пересування або користування громадським транспортом.

Для вирішення зазначених проблем проектування вулиць повинно базуватися на низці основних принципів. Насамперед необхідно забезпечити рівний доступ, тобто фізичну можливість безперешкодно потрапити на вулицю, пересуватися нею та досягати місця призначення. Це передбачає відсутність перепадів висот, плавні з'їзди на перехрестях, пониження бордюрів, достатню ширину тротуарів, а також доступні входи до будівель і зон громадського користування. Усі маршрути мають бути логічно поєднані, а простір - передбачуваним і зручним.

Якість покриття є наступним ключовим аспектом. Поверхня вулиці повинна бути рівною, стійкою до погодних умов, без слизьких або нестійких ділянок. Використання матеріалів із текстурованою поверхнею сприяє орієнтації людей із порушенням зору, а ефективне водовідведення запобігає утворенню калюж чи обмерзлостей. Усі ці елементи мають важливе значення для безпеки та комфорту не лише маломобільних осіб, а й усіх користувачів вулиць.

Вулична навігація відіграє важливу роль у створенні безбар'єрного середовища. Вона має бути зрозумілою, помітною та дублювати інформацію різними каналами: візуальним, тактильним і аудіальним. Тактильні доріжки, рельєфні плитки, інформаційні панелі з піктограмами або шрифтом Брайля допомагають людям із порушенням зору самотійно орієнтуватися у просторі. Чітка розмітка пішохідних переходів, сигнали світлофорів із голосовим супроводом і попереджувальні знаки додатково підвищують рівень безпеки та впевненості.

Комфорт перебування на вулиці напряму залежить від її інфраструктури. Сучасна вулиця має включати зони відпочинку - зручні

									Арк.
									32
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата			601-АД 12135590 ПЗ	

лавки, захищені від сонця або дощу місця, озеленення, питні фонтани. Особливо важливо забезпечити можливість перепочинку кожні 100–150 метрів. Освітлення є невіддільною складовою безпеки у вечірній і нічний час. Поручні на пандусах, антивандальні урни, стійки з зарядками для пристроїв - усе це створює простір, дружній до людини.

Забезпечення безбар'єрного доступу до зупинок громадського транспорту є не менш важливим завданням. Зупинки повинні бути обладнані відповідно до єдиних стандартів: високі платформи для уникнення сходинок, навіси, зрозуміла навігація, розклад руху, доступний шрифт і наявність посадкових місць. Інформація має дублюватися мовно, графічно, а для осіб із порушенням зору - також аудіально.

В Україні впровадження безбар'єрності у вуличному середовищі здійснюється поступово. Наприклад, у Львові на вулиці Пекарській проведено комплексну реконструкцію відповідно до сучасних інклюзивних стандартів: знижені бордюри, зрозуміла навігація, зони відпочинку з лавками, озелененням і освітленням. У Вінниці реалізується ініціатива “Місто без бар'єрів”, яка передбачає адаптацію вулиць, парків і переходів до потреб людей з інвалідністю та батьків з візками. У Києві розпочато переоблаштування центральних вулиць із розширенням тротуарів, якісним мощенням, розвитком велоінфраструктури та пріоритетом для пішоходів. Проте значна кількість міст залишається непристосованою, особливо у приватному секторі, старих районах або там, де реконструкція не проводилася протягом останніх десятиліть.

Міжнародний досвід свідчить, що створення безбар'єрних вулиць є основою розвитку сучасних міст. У Копенгагені, Барселоні, Осло та Торонто інклюзивне середовище розглядається як стандарт, а не виняток. Вулиці там обладнані безшовним покриттям, широкими пішохідними маршрутами, освітленими зонами для сидіння, елементами тактильної навігації та спокійними “зелено-блакитними” просторами. Окрім

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							33
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

інфраструктурних рішень, важливу роль відіграє законодавча база, яка зобов'язує враховувати інклюзивність під час проєктування.

Отже, безбар'єрна вулиця є простором, у якому людина почувається впевнено та гідно. Це місце, де відсутня необхідність просити допомоги, уникати певних маршрутів або відчувати себе обмежено. Формування таких вулиць є не лише питанням дизайну, а й проявом поваги до кожного мешканця міста, незалежно від його можливостей. Лише створення по-справжньому інклюзивного простору дозволяє говорити про справедливе, людяне та сучасне місто.

2.3. Організація транспортної інфраструктури

Організація транспортної інфраструктури у міському просторі є одним із ключових чинників, що визначають якість життя, мобільність населення та ефективність функціонування міського середовища. У сучасному міському плануванні зростає значення не лише технічної організації транспортних мереж, а й забезпечення їхньої інклюзивності, безпечності та зручності для всіх учасників дорожнього руху. Особливу увагу необхідно приділяти таким елементам, як автостоянки, пішохідні переходи, підземні переходи та зупинки громадського транспорту, оскільки саме вони визначають доступність транспортної системи для різних категорій громадян, зокрема людей з інвалідністю, літніх людей, батьків із дітьми та туристів.

Автостоянки є важливою складовою транспортної інфраструктури, що сприяє впорядкуванню автомобільного руху, зменшенню заторів та покращенню умов пересування вулицями міста. Однак надмірне домінування паркувальних майданчиків може призводити до зменшення пішохідного простору, скорочення зелених зон, підвищення рівня шуму та забруднення повітря. Сучасна концепція організації автостоянок

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							34
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

передбачає раціональне планування їх кількості та розташування, а також забезпечення інклюзивності.

Важливим критерієм є розміщення паркомісць поблизу житлових будинків, офісів, закладів охорони здоров'я, громадських просторів і транспортних вузлів. Щонайменше 5% місць повинні бути призначені для автомобілів осіб з інвалідністю. Такі місця мають бути збільшеного розміру, розташовані максимально близько до входів та позначені відповідним маркуванням. Паркомати та системи оплати повинні бути доступними для всіх користувачів, розміщеними на зручній висоті, із тактильними позначками та зрозумілим інтерфейсом. Доцільно впроваджувати “зелені стоянки”, де паркувальна зона поєднується з озелененням, що знижує негативний вплив автомобілів на мікроклімат міста.

Пішохідні переходи є ключовим елементом безпечної та інклюзивної транспортної інфраструктури. Вони забезпечують можливість перетину проїзної частини та поєднують різні частини міського середовища. Переходи повинні відповідати стандартам безбар'єрності, бути зрозумілими, добре помітними та безпечними для всіх учасників дорожнього руху.

Перевагу слід надавати наземним пішохідним переходам, оскільки вони є найбільш зручними для людей з порушеннями мобільності, користувачів візків, літніх осіб і дітей. Такі переходи повинні бути обладнані пониженими бордюрами, контрастною розміткою, тактильними плитками для орієнтації незрячих людей, а також світлофорами з голосовим супроводом. Освітлення переходів у темний час доби є важливим чинником безпеки. Досвід скандинавських країн, зокрема Швеції та Норвегії, свідчить, що якісно спроектовані наземні переходи суттєво знижують аварійність і сприяють зростанню кількості пішоходів у місті.

Підземні переходи традиційно розглядаються як ефективний спосіб розділення потоків пішоходів і автомобілів, особливо у місцях із високим

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							35
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

трафіком. Однак у багатьох випадках вони створюють бар'єри та викликають дискомфорт у значної частини користувачів. Високі сходи, відсутність ліфтів або пандусів, недостатнє освітлення та відчуття небезпеки часто призводять до уникнення підземних переходів.

Сучасна практика передбачає адаптацію існуючих підземних переходів або їх поступову заміну на безпечні наземні. Якщо підземний перехід є необхідним, наприклад, біля залізничних вокзалів або великих магістралей, він повинен бути обладнаний ліфтами або зручними пандусами з кутом нахилу не більше 8% та рівними майданчиками для зупинки. Необхідно забезпечити якісне освітлення, цілодобове відеоспостереження, інформаційні табло з навігацією та регулярне прибирання. Доцільним є оформлення переходів як громадських просторів із зеленими насадженнями, мистецькими елементами та малими архітектурними формами.

Зупинки громадського транспорту є ключовими елементами міської мобільності. Вони визначають зручність і доступність пересування громадян, а також впливають на вибір між приватним і громадським транспортом. Відповідно до принципів універсального дизайну, зупинки повинні бути доступними для всіх категорій користувачів і відповідати високим стандартам комфорту та орієнтації.

Сучасна зупинка громадського транспорту повинна містити захищений павільйон, достатню кількість посадкових місць, інформаційне табло або паперовий розклад руху, освітлення, урну для сміття та платформу без перепадів рівня з входом до транспорту. Для людей з інвалідністю особливо важливими є плавний підйом до рівня тротуару, наявність тактильних плиток і озвучення маршрутів. У розвинених країнах зупинки дедалі частіше обладнуються електронними табло з інформацією про прибуття транспорту в реальному часі, USB-зарядками, Wi-Fi та екологічними дахами з озелененням.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							36
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

В Україні такі зупинки поступово впроваджуються, зокрема у Києві, Львові, Вінниці та Дніпрі. На нових зупинках у Львові передбачено підвищені платформи, навіси, інформативне табло та тактильне маркування. У Києві впроваджується система “розумних зупинок” із датчиками руху та GPS-інформацією. У провідних європейських країнах, таких як Німеччина, Нідерланди та Франція, зупинки часто інтегруються з велосипедною інфраструктурою, велопарковками та громадськими просторами.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							37
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Окрім утилітарної функції, малі архітектурні форми відіграють важливу роль у формуванні ідентичності міського простору. Дизайн цих об'єктів повинен відповідати загальній стилістиці середовища, підкреслювати характер району або площі, гармоніювати з матеріалами оздоблення вулиць, озелененням і освітленням. Наприклад, у старих історичних кварталах доцільно використовувати форми з кованого металу або натурального дерева, тоді як у сучасних районах переважають лаконічні конструкції з бетону, сталі та скла. Декоративні об'єкти, такі як арт-інсталяції, скульптури та фонтани, виконують роль місць тяжіння, орієнтирів, фотозон і символів району.

У контексті інклюзивного дизайну малі архітектурні форми повинні враховувати потреби всіх користувачів. Зокрема, лавки мають бути на зручній висоті, із можливістю спертися або з вільним простором поруч для візка; велопарковки повинні розміщуватися у доступних місцях, не перекриваючи пішохідні маршрути; інформаційні стенди мають містити контрастну графіку та бути читабельними для людей із порушеннями зору. Використання тактильних елементів, шрифту Брайля та візуальних маркерів сприяє створенню дружнього, безбар'єрного простору.

Особливу увагу слід приділяти тимчасовим або мобільним малим архітектурним формам, таким як павільйони, вуличні кафе, сезонні інсталяції та ярмаркові конструкції. Вони надають місту динамічності, стимулюють економічну активність і сприяють соціальній взаємодії. Такі об'єкти повинні бути естетично привабливими, легко адаптуватися до різних сценаріїв використання та мати мінімальний вплив на постійну інфраструктуру.

У міжнародній практиці роль малих архітектурних форм у формуванні комфортного міського середовища визнається беззаперечною. Наприклад, у Копенгагені, Амстердамі та Мюнхені вуличні меблі виготовляють з екологічних матеріалів і надають їм модульної структури, що дозволяє легко змінювати конфігурацію відповідно до потреб. У

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							39
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Барселоні активно використовують вуличні арт-об'єкти як інструмент залучення місцевої громади та підвищення естетичної цінності публічних просторів. У Нью-Йорку в межах ініціативи "Street Seats" лавки, платформи та вазони формують "кишенькові парки" у найбільш щільно забудованих районах.

В Україні практика використання малих архітектурних форм також активно розвивається. У Львові, зокрема на площі Митній, встановлено авторські лавки, навіси з інтегрованим освітленням та урни, дизайн яких розроблено у співпраці з місцевими архітекторами. У Києві реалізовано низку проєктів тимчасових громадських просторів із мобільними лавками та стендами, наприклад, у межах фестивалю "Майстерня міста". У Вінниці встановлюють лавки з сонячними панелями для заряджання гаджетів. Особливої уваги заслуговують тематичні дитячі майданчики, як-от у парку "Феофанія" або на "Співочому полі" в Києві, де конструкції поєднують гру, пізнання та естетику.

Водночас у багатьох містах спостерігається проблема хаотичного встановлення малих архітектурних форм, зокрема тимчасових кіосків, павільйонів або рекламних конструкцій, які порушують гармонію простору, закривають оглядові лінії та створюють візуальне перевантаження. Тому всі малі архітектурні форми мають розміщуватися відповідно до генерального плану міста, зонінгу та містобудівної документації. Необхідно також затвердити єдину палітру матеріалів, кольорів і форм для забезпечення естетичної цілісності простору.

Отже, малі архітектурні форми є не просто "дрібними" об'єктами міського благоустрою, а ключовим інструментом формування якісного, привабливого та інклюзивного середовища. Їхній дизайн повинен поєднувати функціональність, естетику, екологічність і соціальну чутливість. Грамотно реалізовані МАФи здатні трансформувати звичайний простір у комфортне, динамічне середовище, що сприяє спілкуванню, взаємодії та формуванню відчуття приналежності до міста.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							40
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

3.2. Матриця покриття пішохідної частини громадських просторів

Організація пішохідного середовища у громадських просторах є ключовим чинником формування зручного, безпечного, довговічного та естетичного міського простору. Одним із основних аспектів такого проектування виступає ретельно підібране покриття, що включає матеріали, текстуру, спосіб укладання, колір і експлуатаційні характеристики поверхонь, якими щоденно користуються тисячі людей. Концепція матриці покриття передбачає системний підхід до вибору та комбінування різних матеріалів відповідно до функціонального зонування, інтенсивності навантаження, кліматичних умов, вимог безбар'єрності та естетичних критеріїв.

Матриця покриття являє собою таблицю або схему, яка дозволяє урбаністам, архітекторам, ландшафтним дизайнерам та інженерам приймати обґрунтовані рішення щодо доцільності використання певних типів покриття на окремих ділянках пішохідної інфраструктури. Такий підхід підвищує не лише зручність і функціональність, а й довговічність та економічність обслуговування громадських просторів.

Основними параметрами, що враховуються при формуванні матриці покриття, є такі:

- тип пішохідного навантаження (повсякденне пересування, рекреаційні прогулянки, рух із візками, пробіжки тощо);
- характер простору (площа, вулиця, парк, сквер, пішохідний міст);
- умови експлуатації (перепади температур, вологість, наявність схилів);
- потреби різних груп користувачів (особи з інвалідністю, діти, люди похилого віку);

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							41
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

- естетичний та історичний контекст (стилістика району, архітектурна цілісність, збереження спадщини).

Бетонна або клінкерна тротуарна плитка є однією з найпоширеніших форм покриття у громадських просторах завдяки міцності, доступності, широкій палітрі кольорів і можливості створювати різноманітні орнаменти укладання. Такий тип покриття оптимально підходить для вулиць із високим навантаженням, тротуарів, площ і підходів до громадських будівель. Основною перевагою є можливість оперативної заміни пошкоджених елементів без необхідності масштабного ремонту всієї поверхні.

У зонах відпочинку, парках та біля водойм часто застосовують натуральний камінь (граніт, базальт, піщаник), який вирізняється естетичністю та довговічністю. Однак цей матеріал може ставати слизьким під час дощу або взимку, що підвищує ризик для пішоходів. Тому матриця покриття передбачає його використання переважно на ділянках із низькою інтенсивністю руху або у поєднанні з неслизькими матеріалами.

Дерев'яні покриття, зокрема терасна дошка (декінг), набули популярності у відпочинкових зонах, біля набережних і на терасах. Дерево створює відчуття теплоти та природності, проте потребує регулярного догляду та антисептичної обробки для запобігання псуванню і зниження ризику травматизму.

Для тимчасових подій, фестивалів або арт-просторів доцільно використовувати гумові чи композитні матеріали, які легко монтуються, мають м'яку пружну текстуру та забезпечують доступність для осіб із різними фізичними особливостями. У дитячих зонах, зокрема, застосовують покриття з еластичної крихти, що знижує ризик травмування.

Тактильне покриття є невід'ємним елементом сучасної матриці покриттів. Спеціальні плитки з рифленою або конусоподібною поверхнею слугують орієнтирами для осіб із порушенням зору. Їх розміщують на маршрутах руху, на початку сходів, біля пішохідних переходів і

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							42
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

громадського транспорту. Тактильні елементи повинні бути виконані у контрастному кольорі до основного покриття, що забезпечує візуальну доступність і інформативність простору.

Комбінування матеріалів відіграє важливу роль у формуванні матриці покриттів. Поєднання, наприклад, плитки та граніту, бетону й озелених ділянок або дерева й гравію, дозволяє розмежовувати функціональні зони (рух, відпочинок, озеленення), підвищувати естетичну цінність простору та створювати орієнтири для навігації. Важливо, щоб такі комбінації були не лише візуально привабливими, а й тактильно зручними, без раптових змін рівнів, щілин чи гострих країв.

Міжнародна практика демонструє успішну реалізацію матриць покриття у багатьох європейських містах. У Копенгагені широко застосовують комбінацію бетонної плитки з дерев'яними або гравійними вставками в парках і вздовж каналів. У Відні пішохідні вулиці викладають клінкером із чітко позначеними напрямками для осіб із порушенням зору. У Барселоні площі, що межують з історичними будівлями, викладають каменем із місцевих кар'єрів, підкреслюючи локальну ідентичність.

В Україні також дедалі частіше впроваджують подібні практики. У Львові на площі Ринок плитку викладено у стилі середньовічного візерунка з граніту, а прилеглі вулички вимощено клінкером із тактильними елементами. У Києві на Контрактовій площі після реконструкції покриття обрано за принципом багатофункціональності, поєднуючи основну плитку, бордюри зі зниженим профілем, дерев'яні настили та озеленені острівці. У Вінниці, в межах впровадження інклюзивного дизайну, на центральних пішохідних маршрутах використовують бетонну плитку з вбудованими тактильними доріжками.

Отже, матриця покриття є комплексним інструментом, що дозволяє підвищити якість міського простору, забезпечити безпеку, функціональність і доступність для різних груп населення. Вона сприяє впровадженню принципів універсального дизайну, створенню зручних

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							43
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

маршрутів, комфортних місць для перебування та естетично привабливих пішохідних зон. Для ефективної реалізації таких підходів необхідна координація між архітекторами, інженерами, органами місцевого самоврядування та громадою. Тільки завдяки співпраці можна забезпечити комфорт і натхнення для кожного мешканця міста.

3.3. Прийоми організації міського простору з використанням принципів універсального дизайну

Сучасне місто є складною багатофункціональною системою, у якій кожен елемент простору впливає на якість життя мешканців. В умовах урбанізації, зростання щільності населення та підвищення вимог до інклюзивності, принципи універсального дизайну набувають особливого значення. Вони забезпечують створення просторів, комфортних і доступних для всіх людей незалежно від віку, статі, фізичних або когнітивних особливостей. Універсальний дизайн стосується не лише осіб з інвалідністю, а й широкого кола користувачів, включаючи літніх людей, дітей, батьків з візочками, туристів з валізами та осіб із тимчасовими травмами. Ефективне впровадження прийомів універсального дизайну в організації міського простору є ключовим чинником його стійкості, функціональності та орієнтації на людину.

Одним із ключових прийомів універсального дизайну є забезпечення безперешкодної навігації в міському середовищі. Це передбачає логічну організацію простору, впровадження чіткої системи вказівників, інформаційних табличок з великим шрифтом, контрастними кольорами, піктограмами, а також дублювання текстів шрифтом Брайля. Якісно організована навігація дає змогу всім користувачам, зокрема особам з когнітивними порушеннями або низьким зором, ефективно орієнтуватися у місті. Наприклад, у Токіо навігаційні елементи доповнюються кольоровими

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							44
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

позначеннями ліній метрополітену, що спрощує орієнтацію навіть без знання мови.

Ще одним важливим прийомом є зменшення перепадів висот і організація плавних переходів між різними ділянками міського простору. Замість традиційних бордюрів і сходів застосовують пандуси з пологим нахилом, занижені бордюри на пішохідних переходах, а також рівні поверхні тротуарів і майданчиків. Такий підхід підвищує доступність міста для осіб на візках і забезпечує зручність для всіх користувачів. Наприклад, у Барселоні широко впроваджено так звані "shared spaces" - простори без чітких розмежувань між проїжджою та пішохідною частинами, де всі учасники руху взаємодіють на рівних за принципом взаємної поваги.

Вдалим прикладом впровадження універсального дизайну є створення інтерактивних зон відпочинку у міському середовищі. До таких елементів належать лавки з різною висотою сидінь, можливістю під'їзду інвалідного візка, тіньові навіси, зарядні станції для мобільних пристроїв, питні фонтани, доступні для дітей та осіб з інвалідністю. Подібні рішення підвищують якість перебування у просторі та сприяють соціальній взаємодії. У Стокгольмі, наприклад, на зупинках громадського транспорту встановлено інтерактивні інформаційні екрани з озвученням маршрутів для людей з порушенням зору.

Забезпечення тактильної та візуальної інформативності покриттів є важливим аспектом універсального дизайну, оскільки ці елементи виконують не лише декоративну, а й навігаційну функцію. Тактильні доріжки для осіб з порушеннями зору розміщують на тротуарах, пішохідних переходах, у громадських будівлях і біля зупинок громадського транспорту. Вони повинні бути контрастними за кольором і розташованими відповідно до логіки переміщення. У багатьох європейських містах, зокрема у Відні, такі рішення є обов'язковими під час облаштування нового міського простору.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							45
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Створення мультифункціональних зон є одним із важливих прийомів для підвищення інклюзивності міського простору. Наприклад, амфітеатр у парку може використовуватися як місце для виступів, сидіння, ігор або відпочинку. Завдяки мобільності та гнучкості використання такі простори стають доступними та привабливими для різних груп населення.

Врахування акустичного комфорту є не менш важливим аспектом універсального дизайну. Міські простори часто зазнають впливу шумового забруднення, що негативно позначається на особах з аутизмом, сенсорними порушеннями або підвищеною тривожністю. Використання зелених насаджень, водних елементів і дерев'яних поверхонь, які поглинають шум, сприяє створенню комфортних акустичних зон. У Гельсінкі, наприклад, розроблено проекти «тихих парків», де акустика зон відпочинку моделюється спеціально для підвищення комфорту.

Принципи універсального дизайну активно впроваджуються також у системах освітлення міського простору. Світильники повинні розміщуватися на відповідній висоті, забезпечувати рівномірне освітлення без різких тіней, а також мати інтуїтивно зрозуміле керування або автоматичне вмикання. У нічний час необхідно забезпечити належну видимість маршрутів для маломобільних осіб і підсвічування тактильних елементів або направляючих ліній.

В Україні існують позитивні приклади впровадження універсального дизайну. У Львові створено кілька пішохідних зон зі зниженими бордюрами, тактильними плитками, навігаційними табличками та зонуванням простору. У Києві, на оновленому Володимирському проїзді, впроваджено пандуси з плавним нахилом, вуличні меблі, лавки зі спинками та зупинки з навісами. У Кременчуці в межах громадського бюджету реалізовано проект «Місто доступне для всіх», який передбачає встановлення вуличних елементів з урахуванням принципів інклюзивності.

Отже, застосування прийомів універсального дизайну сприяє формуванню по-справжньому інклюзивного міського простору,

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							46
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

комфортного для всіх без винятку. Це питання не лише зручності, а й справедливості, етики та права кожної людини бути повноцінним учасником міського життя. Сучасна урбаністика повинна переходити від функціонального проєктування до проєктування, орієнтованого на людину, її потреби, здібності та прагнення до взаємодії з містом.

ВИСНОВКИ

1. Дослідження з теми «Формування відкритих архітектурних просторів у міському середовищі» засвідчило, що універсальний дизайн є фундаментальною концепцією сучасного містобудівного розвитку, орієнтованою на створення інклюзивного, гармонійного та функціонально збалансованого середовища для всіх груп населення. Відкриті архітектурні простори визначаються як ключовий елемент урбаністичної структури міста, оскільки саме вони формують соціальні взаємозв'язки, впливають на якість міського життя та відображають рівень гуманізації середовища.

2. Аналіз історичних передумов розвитку ідей універсального дизайну засвідчив, що трансформація ставлення суспільства до людей з інвалідністю та інших маломобільних груп відбулася шляхом переходу від ізоляції до усвідомлення рівності можливостей. Від античних уявлень про фізичну досконалість до гуманістичних принципів епохи Відродження та правозахисних ініціатив XX–XXI століть людство поступово усвідомило, що справедливе суспільство неможливе без створення доступного середовища для всіх. На цьому етапі сформувалася ідея універсального дизайну, яка поєднала гуманістичну філософію з практичними архітектурними рішеннями.

3. У другому розділі проаналізовано особливості організації міського середовища відповідно до принципів універсального дизайну. Сучасна урбаністика розглядає міський простір не лише як фізичну структуру, а й

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							47
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

як соціальну платформу, що забезпечує комфортне співіснування людей із різними потребами. Основні принципи універсального дизайну включають рівність використання, гнучкість у застосуванні, інтуїтивність, доступність інформації, безпечність, низький фізичний зусилки і достатній простір для маневрування. Їх впровадження у міському середовищі сприяє створенню не лише безбар'єрного, а й дружнього, логічного та психологічно комфортного простору.

4. У роботі значну увагу приділено нормативно-правовому регулюванню доступності архітектурного середовища. В Україні сформовано законодавчу базу, що регулює питання інклюзивності та безбар'єрності, зокрема ДБН В.2.2-40:2018 «Доступність будівель і споруд для маломобільних груп населення», ДБН В.2.2-5:2021 «Громадські будівлі. Основні положення», а також Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю». Важливим орієнтиром є також Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, ратифікована Україною у 2009 році. Проте аналіз практики проектування свідчить про недостатній рівень реалізації цих нормативів. Часто спостерігається формальне дотримання норм без глибокого розуміння суті універсального дизайну, що підкреслює необхідність удосконалення контролю, освіти та міжгалузевої співпраці.

5. У третьому розділі проаналізовано конкретні прийоми організації міського простору, що забезпечують практичну реалізацію принципів універсального дизайну. Серед них: облаштування безбар'єрних пішохідних зон, понижених бордюрів і плавних пандусів; використання тактильних плиток і контрастних маркувань; інтеграція зелених насаджень, зон відпочинку та малих архітектурних форм; створення комфортних і безпечних зупинок громадського транспорту. Особливе значення має вулична навігація, яка включає систему візуальних, тактильних та звукових орієнтирів і забезпечує можливість самостійного пересування містом для людей з різними сенсорними можливостями.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							48
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

6. У роботі наведено приклади успішної інтеграції принципів універсального дизайну в міське середовище як в Україні, так і за кордоном.

Дослідження підтвердило, що універсальний дизайн має багатовимірний вплив: архітектурний, соціальний, економічний, культурний та екологічний. Його впровадження сприяє підвищенню якості життя мешканців, розвитку відчуття безпеки, комфорту та належності до спільноти. Це також сприяє формуванню нової урбаністичної культури, заснованої на принципах відкритості, різноманіття, взаємоповаги та соціальної відповідальності.

7. Формування відкритих архітектурних просторів у міському середовищі за принципами універсального дизайну визначається як стратегічний напрям розвитку сучасних міст. Це передбачає поєднання архітектурної якості, технологічних інновацій та соціальної етики. Такий підхід забезпечує створення середовища, у якому кожна людина, незалежно від віку, фізичного стану чи соціального статусу, може почуватися комфортно, впевнено та безпечно. Місто, спроектоване за принципами універсального дизайну, стає не лише місцем проживання, а й простором для самореалізації, творчості, діалогу та взаєморозуміння.

8. Універсальний дизайн розглядається не лише як інструмент архітектурного формування середовища, а й як філософія сучасного суспільства, спрямована на досягнення рівності, людяності та сталого розвитку. Формування відкритих міських просторів на його засадах є запорукою створення міста майбутнього, яке буде безпечним, екологічним, доступним і гармонійним для всіх мешканців.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							49
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Розділ II
АРХІТЕКТУРНО-ПРОЄКТНА ЧАСТИНА

Виконала: ст. гр. 601-АД Малій К.А.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							50
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

просторів уздовж її осі. Разом з тим, наявна вулична інфраструктура є частково зношеною, не забезпечує належного рівня благоустрою та комфортності для пішоходів, велосипедистів і маломобільних груп населення.

Під час аналізу території було встановлено, що благоустрій вулиці має фрагментарний характер. Покриття тротуарів перебуває у незадовільному стані, відсутні тактильні елементи для осіб із порушенням зору, а переходи не обладнані пандусами. Освітлення є нерівномірним, з недостатнім рівнем яскравості у вечірній час.

Зелені насадження представлені здебільшого поодинокими деревами вздовж проїжджої частини, без системної композиційної структури. Відсутні зони короткочасного відпочинку. Це знижує рекреаційну цінність простору.

Транспортна структура формується переважно автомобільним рухом. Тротуари мають достатню ширину, але велосипедна інфраструктура відсутня, а зупинки громадського транспорту застарілі та не обладнані належним чином. У результаті простір вулиці не сприяє комфортному перебуванню людей і не виконує роль повноцінного громадського середовища.

Вулиця Решетилівська виконує важливу функцію міського сполучення, поєднуючи житлові квартали з громадськими центрами та транспортними вузлами. На ділянці проектування переважає змішане використання території: житлові будинки чергуються з адміністративними та торговими об'єктами. Це створює потенціал для формування інтегрованого відкритого простору, який одночасно забезпечує пішохідний рух і місця соціальної взаємодії.

Проектом передбачено збереження існуючої функціональної структури з одночасним її доповненням рекреаційними, ландшафтними та соціальними елементами. Простір розподіляється на кілька функціональних зон:

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							52
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

- пішохідна зона - комфортна, безбар'ерна, з тіньовими навісами та зонами відпочинку;
- велосипедна смуга - виділена та безпечна, з плавним з'єднанням у загальноміську мережу;
- зелена зона - насадження вздовж проїжджої частини, декоративні клумби, газони, малі сади;
- громадська зона - майданчики для короткочасного відпочинку, інтерактивні елементи, вуличні меблі.

Рис 2.1.2. Фрагмент генплану

Таке функціональне зонування спрямоване на підвищення якості середовища, забезпечення зручного пересування та відпочинку для всіх вікових і соціальних груп.

Проектна територія має зручне транспортне сполучення з основними магістралями міста - вулицями Європейська, Героїв АТО та Київське шосе. На ній розташовані зупинки громадського транспорту, що забезпечують доступність для мешканців прилеглих районів.

У межах проекту передбачено:

- оптимізацію паркувальних місць та їх впорядкування;
- створення виділених пішохідних переходів із пониженням бордюрів;

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							53
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

- покращення навігації для людей з обмеженою мобільністю;
- організацію велосипедного руху без перетину з автомобільним.

Це сприятиме зниженню транспортного навантаження та формуванню безпечного, сталого міського руху.

Ландшафт території є рівнинним, з незначними перепадами рельєфу. Це створює сприятливі умови для формування пішохідних алей, зелених насаджень і зон відпочинку. У межах проекту передбачається збереження цінних дерев та доповнення їх новими видами, що відповідають кліматичним умовам Полтавського регіону.

Просторову композицію формує головна пішохідна вісь уздовж вулиці, підсилена лінійними елементами благоустрою, освітленням і озелененням. Малі архітектурні форми (лави, навіси, урни, інформаційні стенди) підпорядковані єдиному дизайн-коду, що забезпечує візуальну цілісність середовища.

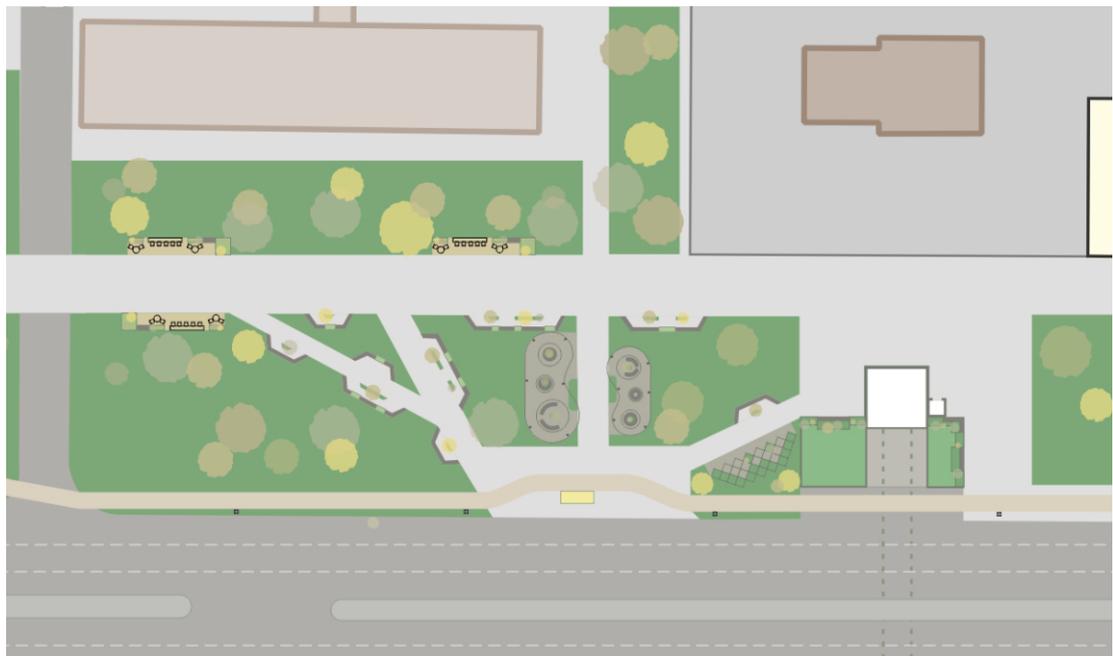

Рис 2.1.3. Фрагмент генплану

Проект враховує принципи екологічності, а саме: використання природних матеріалів і покриттів із низьким рівнем теплопоглинання; збільшення площі озеленення для покращення мікроклімату; створення зон

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							54
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

затінку та рекреаційних майданчиків; забезпечення збору та відведення дощових вод через пермеабельні покриття.

Соціальна складова полягає у створенні комфортного середовища для всіх груп користувачів - дітей, молоді, літніх людей, осіб з інвалідністю. Безбар'єрність, доступність і зручність пересування є ключовими принципами дизайну простору.

Запропоноване містобудівне рішення базується на принципах раціонального використання території, розвитку громадських просторів і підвищення якості життя населення. Проект впровадження універсального дизайну по вулиці Решетилівська спрямований на формування сучасного, функціонального та екологічного міського середовища, що поєднує архітектуру, ландшафт і соціальну взаємодію.

Реалізація запропонованих рішень сприятиме не лише покращенню естетичного вигляду вулиці, але й відновленню її ролі як комфортного та безпечного громадського простору у структурі міста Полтава.

2.2. Архітектурно-дизайнерське вирішення об'єкту

Архітектурно-дизайнерське вирішення відкритого міського простору по вулиці Решетилівська у м. Полтава у проекті базується на принципах гуманістичного та екологічно орієнтованого підходу до формування середовища. Основна мета полягає у створенні цілісного, естетично привабливого, функціонально зручного та безбар'єрного простору, який гармонійно інтегрується в існуючу міську структуру та задовольняє потреби різних груп користувачів.

Проект розроблено з урахуванням соціального контексту району, транспортних особливостей, інсоляції, озеленення, а також візуально-просторової взаємодії архітектурних об'єктів, ландшафту і людини. Вирішення базується на принципах універсального дизайну, сталої мобільності та візуальної цілісності середовища.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							55
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Основна концепція полягає у перетворенні вулиці з транзитного шляху на повноцінний громадський простір, де комфорт пішоходів, велосипедистів і мешканців стає пріоритетом. Архітектурно-дизайнерські рішення спрямовані на баланс між функціональністю, естетикою та екологічністю.

Рис 2.2.1. Візуалізація

Передбачено формування чітко структурованого середовища з поділом на кілька основних функціональних зон, які взаємодіють між собою через систему пішохідних маршрутів і зелених коридорів:

- Пішохідна зона - центральна вісь, що проходить уздовж забудови, об'єднує основні громадські точки та створює безпечний простір для руху людей. Поверхня виконана з тактильних і антиковзких плиток, передбачено пониження бордюрів та плавні переходи між рівнями.
- Рекреаційно-зелена зона - ділянки для короткочасного відпочинку, мінісквери, озеленені островці з лавами, декоративними насадженнями і водними елементами.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							56
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

- Велосипедна смуга - безперервна траєкторія руху з безпечним відокремленням від автомобільного потоку за допомогою зелених роздільників і тактильного маркування.
- Громадсько-комунікаційна зона - простори перед об'єктами громадського призначення (магазини, кав'ярні, заклади освіти), де організовано місця для короткої зупинки, очікування, взаємодії людей.
- Дитяча та інтерактивна зона - обладнана безпечними ігровими елементами з екологічних матеріалів, з гумовим покриттям і навісами від сонця.

Просторова структура підпорядкована логіці плавного переходу від активних до спокійних зон, забезпечуючи комфортне сприйняття середовища та природну орієнтацію у просторі.

При формуванні архітектурно-дизайнерського образу враховано три взаємопов'язані принципи, а саме: єдність композиції - усі елементи благоустрою, освітлення та озеленення виконані у єдиному стилістичному ключі, що формує впізнаваний образ простору; контраст і гармонія - поєднання природних матеріалів (дерево, камінь) із сучасними (метал, скло, бетон) створює динамічну композицію, яка не суперечить історичному контексту міста; людиноцентричність - усі рішення підпорядковані комфортному перебуванню людини, забезпечують інклюзивність і позитивний психологічний вплив середовища.

Дизайн елементів благоустрою (лави, урни, навіси, ліхтарі) виконаний у мінімалістичному сучасному стилі, з акцентом на прості геометричні форми, натуральні кольори та довговічні матеріали.

Колористичне рішення побудоване на гармонійному поєднанні природних відтінків - світло-сірого, пісочного, охристого та зеленого. Таке поєднання сприяє зоровому комфорту і гармонійно вписується в загальний архітектурний ландшафт Полтави.

Для покриттів використано:

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							57
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

- тротуарну плитку з фактурою натурального каменю - у пішохідних зонах;
- гумове покриття - на дитячих і спортивних майданчиках;
- декоративний гравій - у зонах озеленення;
- пермеабельні покриття - для забезпечення водонепроникності та зменшення поверхневого стоку.

Малі архітектурні форми виготовляються з комбінованих матеріалів: металевий каркас із порошковим покриттям, дерев'яні елементи з термообробленої деревини, а також прозорі полімери для візуальної легкості.

Озеленення є ключовим компонентом архітектурно-дизайнерського вирішення. Воно не лише покращує естетичні якості простору, а й формує сприятливий мікроклімат. Передбачено висадку алейних дерев (липа, клен, катальпа) вздовж пішохідних зон для створення тіні, використання декоративних чагарників (спірея, барбарис, самшит) для зонування, формування квіткових клумб з сезонними насадженнями, облаштування газонів та зелених роздільників між потоками, розміщення вертикального озеленення на конструкціях навісів та парканів.

Система освітлення є важливим засобом формування візуальної атмосфери простору. Вона виконує дві функції - утилітарну (безпека) та естетичну (створення настрою).

У проекті передбачено, використання енергоефективних LED-світильників із теплим спектром світла (2700–3000 К), підсвічування основних пішохідних маршрутів, лав, дерев і малих архітектурних форм; встановлення низьких ґрунтових світильників для створення ефекту м'якого підсвічування у зелених зонах, інтеграцію освітлення у навіси та елементи урбан-фурнітури.

В основі архітектурно-дизайнерського рішення лежать принципи універсального дизайну, які забезпечують доступність і комфорт для всіх користувачів незалежно від віку, фізичних чи сенсорних особливостей.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							58
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

Безпосередньо реалізовано такі рішення:

- плавні перепади висот замість сходів;
- тактильні направляючі доріжки та контрастні покриття для людей із порушенням зору;
- пониження бордюрів на переходах;
- безбар'єрний доступ до всіх зон відпочинку та зупинок;
- розміщення елементів благоустрою на ергономічній висоті (лави, урни, пункти навігації);
- використання шрифтів Брайля на інформаційних табличках.

Такі заходи створюють безпечне, дружнє і комфортне середовище, яке сприяє соціальній інтеграції всіх груп населення.

Образ вулиці Решетилівська у проєкті розглядається як поєднання природного і штучного середовищ, де природа інтегрується у міський простір через ритміку зелених насаджень, текстури матеріалів і світлові акценти.

Композиційним центром простору стають зони відпочинку з навісами та фрагментами озеленення, які створюють візуальні паузи у ритмі вулиці. Використання повторюваних елементів благоустрою формує впізнаваність і візуальну гармонію.

Загальний архітектурно-художній образ можна охарактеризувати як «сучасна природність» - поєднання раціональності сучасного міського дизайну з теплом і м'якістю природних матеріалів.

У проєкті передбачено застосування енергоощадних і природоорієнтованих технологій:

- освітлення на сонячних панелях у частині ділянок;
- використання локальних матеріалів для зниження вуглецевого сліду;
- пермеабельні покриття, що зменшують навантаження на зливову каналізацію;
- вибір стійких до забруднення та кліматичних умов рослин.

									Арк.
									59
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата	601-АД 12135590 ПЗ			

Таким чином, проєкт поєднує естетику з екологічною ефективністю, відповідаючи сучасним принципам сталого розвитку міського середовища.

Архітектурно-дизайнерське вирішення вулиці Решетилівська у м. Полтава створює нову модель міського простору - відкриту, комфортну, екологічну й інклюзивну. Запропоновані рішення перетворюють вулицю на громадський простір із високою якістю середовища, що сприяє соціальній взаємодії, відпочинку та формуванню позитивного іміджу міста.

Проєкт демонструє можливість поєднання архітектури, ландшафту та дизайну в єдину систему, орієнтовану на людину, з урахуванням сучасних тенденцій міського розвитку, принципів сталості та універсального дизайну.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							60
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Розділ III
АРХІТЕКТУРНІ КОНСТРУКЦІЇ

Виконала ст. групи 601-АД Малій К.А.
Консультант: Семко О.В.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							61
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

3.1. Характерні конструктивні елементи об'єкту

Архітектурно-дизайнерське вирішення відкритого міського простору передбачає формування комфортного, естетично привабливого та функціонального середовища, в якому важливу роль відіграють окремі конструктивні елементи - навіси, лави, покриття та малі архітектурні форми. Саме вони створюють унікальний образ території, визначають її характер і формують умови для повноцінного перебування людей у громадському просторі. В межах проєкту по вулиці Решетилівська у місті Полтава основними елементами, що визначають архітектурний образ, є сонцезахисні навіси та сучасні лави змінної конфігурації, виконані в єдиному стилістичному ключі.

Конструкції навісів мають легкий, візуально прозорий характер, що відповідає концепції відкритого простору та не створює відчуття масивності. Їхнє завдання полягає не лише у забезпеченні захисту від сонця чи опадів, а й у створенні певного композиційного ритму, який об'єднує простір і надає йому сучасного архітектурного звучання. Навіси стають важливими просторовими акцентами, що формують візуальну домінанту у середовищі та водночас підтримують комфортний мікроклімат для відвідувачів.

У конструктивному рішенні перших типів навісів з білими металевими елементами, використано сталеві опорні стійки та ажурні горизонтальні елементи у вигляді еліптичних або листоподібних форм. Таке рішення має як естетичну, так і функціональну складову. Еліптична форма дозволяє ефективно регулювати сонячне освітлення, створюючи м'яку тінь і водночас пропускаючи частину світла, що забезпечує природну інсоляцію території. Верхня частина навісу виконується з металевих ламелей, розташованих під кутом, що дозволяє оптимально фільтрувати сонячні промені впродовж дня. Матеріалом для виготовлення конструкцій є порошково фарбована сталь, стійка до корозії та впливу зовнішніх чинників. Поверхня оброблена полімерним покриттям, яке зберігає насичений колір і захищає метал від вигорання.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							62
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Опори мають мінімалістичну циліндричну форму, що підкреслює сучасність конструкції та забезпечує її стійкість. В основі опор передбачені закладні деталі, які фіксуються в бетонному фундаменті за допомогою анкерних болтів. Така система монтажу дозволяє легко замінювати або обслуговувати елементи без значного втручання у благоустрій. Конструкція навісів є збірною, тобто основні елементи виготовляються на виробництві та монтуються на місці, що забезпечує точність з'єднань і високу якість виконання.

Завдяки використанню повторюваних елементів різного розміру формується ритмічна композиція, що візуально об'єднує простір. Висота навісів становить орієнтовно 3,5–4,0 м, що дозволяє зберігати пропорції у співвідношенні до людини та навколишньої забудови. Вони розташовуються групами, частково перекриваючи один одного, створюючи цікаву гру світла й тіні. Це рішення підсилює динаміку середовища та формує сприятливий мікроклімат у зонах відпочинку.

Рис 3.1.1. Візуалізація

Навіси другого типу мають суцільну дерев'яну покрівлю плавної органічної форми з круглими отворами, що пропускають денне світло. Таке

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							63
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

рішення надає конструкції природності та м'якості, підкреслюючи зв'язок людини з навколишнім середовищем. Каркас виконано зі сталевих опор із розгалуженням у верхній частині, що забезпечує рівномірний розподіл навантаження від широких прольотів покриття. Основна несуча система складається зі сталевих колон діаметром 80–100 мм і горизонтальних ферм або балок, на які спираються дерев'яні панелі покриття.

Дерев'яна частина виконана з термообробленої модрина або дуба, стійкої до атмосферних впливів. Зовнішня поверхня обробляється олійними просоченнями з УФ-захистом, що забезпечує тривалий термін експлуатації без втрати кольору та фактури. Отвори у покритті не лише створюють декоративний ефект, а й забезпечують природну вентиляцію простору під навісом, що особливо важливо у спекотні літні місяці. Крім того, завдяки цим отворах утворюється ефект «сонячних плям», який додає середовищу художньої виразності.

Обидва типи навісів поєднує принцип легкості, мінімалізму та природної інтеграції в середовище. Вони не затьмарюють простір, а навпаки формують комфортну перехідну зону між забудовою і відкритими територіями. Їхні конструкції розраховані на вітрові та снігові навантаження, що відповідають кліматичним умовам Полтавського регіону, а з'єднання виконані з урахуванням антикорозійних вимог. Відведення дощових вод здійснюється по внутрішніх трубах, схованих у стояках, що дозволяє зберегти чистоту зовнішнього вигляду конструкції.

Важливою складовою благоустрою є система лав, яка інтегрується в загальний архітектурно-дизайнерський концепт. Лави виконані з урахуванням ергономічних параметрів та мають плавну, хвилеподібну форму, яка підтримує природну посадку людини. Матеріалом основної конструкції виступає металевий каркас із порошковим покриттям, що забезпечує жорсткість і стійкість до механічних впливів. Сидіння та спинки виготовлені з металевих ламелей або термодеревини, що утворюють характерну ритмічну структуру.

									Арк.
									64
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата			601-АД 12135590 ПЗ	

Лави з гнутими металевими елементами яскравого червоного кольору розташовані колом навколо опор навісів. Така форма не лише має естетичну привабливість, але й сприяє соціальній взаємодії, користувачі можуть сидіти обличчям один до одного, що створює атмосферу спілкування та відкритості. Металеві ламелі мають овальний перетин, що запобігає перегріванню поверхні та забезпечує зручність при дотику. Колірне рішення вибрано з урахуванням контрасту до нейтральних відтінків навколишнього середовища, що дозволяє лавам виступати акцентом у просторі.

Інший тип лав має монолітну основу з дерева або композитних матеріалів, інтегровану в загальну платформу з терасного покриття. Вони утворюють єдиний ансамбль із навісом, що створює комфортний рекреаційний майданчик. Такі лави мають просту геометрію, однак завдяки природній фактурі дерева вони виглядають теплими та затишними. Поверхня сидінь оброблена спеціальними захисними засобами, що запобігають утворенню тріщин і деформацій. Конструкції мають приховане кріплення, яке не порушує естетики виробу та спрощує технічне обслуговування.

Усі елементи благоустрою, включаючи лави та навіси, розміщені на модульній основі - з певним ритмом і повторюваністю. Це дозволяє гнучко організовувати простір, змінювати його насиченість або адаптувати під різні сценарії використання. Матеріали обрані з урахуванням екологічності, довговічності та можливості вторинної переробки. Так, металеві елементи можуть бути перефарбовані або перероблені, а дерев'яні частини замінені без розбирання основи.

Архітектурно-конструктивне вирішення цих елементів враховує кліматичні особливості регіону, зокрема температурні коливання, вологість і вітрові навантаження. Для запобігання корозії всі металеві поверхні мають подвійне покриття - ґрунтовий шар і фінішне порошкове фарбування. Дерев'яні елементи монтуються на металевих підставках із

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							65
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

зазором від поверхні землі для запобігання накопиченню вологи. У місцях примикання конструкцій передбачені терморозриви та дренажні отвори.

Особливу увагу приділено з'єднанню конструкцій з мощенням. Фундаменти опор навісів приховані під покриттям, а металеві основи лав інтегровані у плитку або терасну дошку через спеціальні анкерні вузли. Це забезпечує стабільність, безпеку експлуатації та збереження цілісності поверхні. У місцях підвищеного навантаження передбачено армування плитки та бетонної основи.

Усі конструктивні елементи відповідають вимогам сучасних стандартів ДБН щодо надійності, безпечності та довговічності малих архітектурних форм. Їхнє виконання у мінімалістичному стилі підкреслює сучасний характер простору, забезпечує візуальну легкість і водночас функціональну доцільність. Гармонійне поєднання металу, дерева, бетону та зелених елементів створює матеріальну рівновагу між природним і техногенним середовищем.

Таким чином, характерні конструктивні елементи проекту не лише виконують утилітарну функцію, але й формують архітектурно-художній образ території. Вони забезпечують комфорт користувачів, сприяють соціальній взаємодії, створюють сприятливий мікроклімат і стають важливою складовою візуальної ідентичності простору. Їхня пластика, ритм і матеріальне вирішення підкреслюють сучасність міського дизайну Полтави, водночас зберігаючи відчуття природності та гармонії. Завдяки цим елементам простір набуває виразності, завершеності й високої естетичної цінності, що є головним завданням у формуванні комфортного середовища міського життя.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							66
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Розділ IV
ІНЖЕНЕРНИЙ БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ТА ТРАНСПОРТ

Виконала ст. групи 601-АД Малій К.А.
Консультант: Новосельчук Н.Є.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							67
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

4.1. Організація транспортно-пішохідних зв'язків

Вулиця Решетилівська є важливою складовою транспортної системи Полтави, що забезпечує сполучення між центральною частиною міста та південно-східними житловими масивами. Вона має значення вулиці загальноміського рівня, через яку проходять маршрути громадського транспорту та місцеві транспортні потоки. Територія в межах проектування поєднує житлову, громадську та комерційну забудову, що формує різноманітну структуру пересувань - пішохідних, велосипедних і автомобільних.

Рис 4.1.1. Схема вулично-пішохідної мережі

Існуюча транспортна інфраструктура потребує модернізації. Вулиця має дві смуги руху (по одній у кожному напрямку), при цьому тротуари у багатьох місцях пошкоджені або зайняті припаркованими автомобілями. Велосипедна інфраструктура відсутня, зупинки громадського транспорту не пристосовані для маломобільних груп населення, а освітлення на окремих ділянках не відповідає нормативам. Це знижує комфорт і безпеку користувачів.

Архітектурно-планувальне вирішення передбачає створення збалансованої системи транспортно-пішохідних зв'язків, що ґрунтується на принципах сталої мобільності, пріоритету пішоходів і громадського

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							68
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

транспорту, зниження транспортного навантаження та формування безбар'єрного середовища.

За результатами обстеження території виявлено такі основні проблеми:

- Відсутність велосипедних доріжок, що обмежує альтернативні способи пересування.
- Порушення цілісності тротуарів через хаотичне розміщення реклами, малих архітектурних форм та тимчасових споруд.
- Недостатня кількість наземних пішохідних переходів та їх невідповідність нормам безбар'єрності.
- Високе транспортне навантаження у години пік, особливо в місцях примикання до вулиць Героїв АТО та Київського шосе.
- Стихійне паркування уздовж проїжджої частини, що зменшує оглядовість і створює небезпеку для пішоходів.
- Відсутність чіткої транспортної схеми з організацією громадського транспорту, комфортними зупинками та навігацією.

Ці проблеми свідчать про потребу у комплексному підході до реорганізації руху, враховуючи транспортні, соціальні та екологічні аспекти.

Розробка системи транспортно-пішохідних зв'язків ґрунтується на таких принципах:

- Пріоритет пішоходів і велосипедистів - створення безпечних і комфортних умов для пересування, скорочення часу переходів, збільшення зон безбар'єрного доступу.
- Скорочення транзитного транспорту - перетворення вулиці з проїзного коридору на вулицю для людей із регульованою швидкістю руху (до 40 км/год).
- Функціональна інтеграція видів руху - чіткий поділ пішохідних, велосипедних і транспортних потоків для уникнення конфліктів.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							69
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

- Зв'язність території - формування логічної системи маршрутів між житловими кварталами, зупинками, рекреаційними зонами та громадськими об'єктами.
- Доступність для всіх - створення безбар'єрного середовища відповідно до принципів універсального дизайну.
- Екологічність і сталий розвиток - мінімізація шкідливих викидів, стимулювання пішохідної та велосипедної мобільності, використання екологічних матеріалів.

Пішохідні зв'язки є основою проектного рішення. Вони забезпечують не лише переміщення, але й спілкування, відпочинок, орієнтацію в просторі.

Основні рішення:

- Розширення тротуарів до ширини 2,5–3,0 м для комфортного двостороннього руху.
- Використання якісного покриття з дрібнофактурної плитки, що не ковзає та є зручною для пересування маломобільних осіб.
- Інтеграція тактильних напрямних плиток для орієнтації людей з порушенням зору.
- Пониження бордюрів у місцях пішохідних переходів до рівня не більше 2 см.
- Встановлення антипаркувальних стовпчиків для запобігання заїзду транспорту на тротуар.
- Розміщення лав, навісів, урн і озеленення вздовж пішохідних маршрутів для створення комфортних умов перебування.

Пішохідні потоки організовані за принципом «короткого шляху» - забезпечується мінімальна кількість перешкод і прямих маршрутів між ключовими об'єктами. Особлива увага приділена зупинкам громадського транспорту, які облаштовано навісами, освітленням та інформаційними табличками.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							70
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Велосипед є важливою складовою сталої мобільності міста. У межах вулиці Решетилівська передбачено облаштування двосторонньої велосипедної доріжки шириною 2,5 м, розділеної від тротуару зеленими насадженнями або бордюром.

Громадський транспорт є основою мобільності мешканців району. Вздовж вулиці Решетилівська розташовані зупинки міських автобусів і маршрутних таксі, які потребують оновлення.

У межах проекту передбачено реконструкцію існуючих зупинок із облаштуванням навісів, лав, смітників і підсвічування.

Усі рішення базуються на принципах універсального дизайну, що забезпечують комфортне пересування для людей з інвалідністю, осіб похилого віку, батьків із дітьми та велосипедистів.

Запропонована система транспортно-пішохідних зв'язків по вулиці Решетилівська створює раціонально організований, безпечний і комфортний простір, де всі види руху узгоджені між собою. Вулиця набуває нового функціонального образу - «вулиці для людей», у якій головна роль належить пішоходам, велосипедистам та користувачам громадського транспорту.

Організація руху на основі принципів сталого розвитку, безбар'єрності й екологічності сприяє зменшенню транспортного навантаження, покращенню якості життя мешканців і формуванню сучасного міського середовища Полтави.

4.2. Благоустрій об'єкту дослідження

Благоустрій є одним з основних напрямів формування якісного міського середовища, адже саме від нього залежить комфорт, безпека, естетичне сприйняття та функціональна зручність території. У межах дипломного проекту благоустрій розглядається не лише як система інженерно-технічних і планувальних заходів, а як цілісний процес створення гармонійного простору, у якому людина відчуває себе частиною

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							71
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

міського ландшафту. Об'єктом благоустрою виступає ділянка по вулиці Решетилівська у місті Полтава - важлива міська артерія, що поєднує житлову та громадську забудову й має значний потенціал для перетворення на комфортний відкритий архітектурний простір.

Рис 4.2.1. Фрагмент генплану

Облаштування благоустрою спрямоване на створення сучасного, екологічно орієнтованого середовища, яке відповідає принципам сталого розвитку та універсального дизайну. Основна ідея полягає у формуванні доступного, функціонально насиченого та естетично привабливого простору, який гармонійно поєднує природні та штучні елементи. Важливим завданням є організація зручних маршрутів пересування, раціональне розміщення рекреаційних зон, упорядкування зелених насаджень і створення єдиної системи візуально-просторових акцентів.

Враховуючи складний міський контекст, благоустрій території виконує кілька взаємопов'язаних функцій: естетичну, рекреаційну, екологічну, соціальну та комунікаційну. Естетична функція проявляється у формуванні візуально цілісного та впізнаваного образу простору, який підкреслює архітектурний характер району. Рекреаційна функція забезпечує створення комфортних умов для короткочасного відпочинку, спілкування та дозвілля. Екологічна функція спрямована на поліпшення мікроклімату, підвищення якості повітря, зниження рівня шуму та перегріву міських поверхонь. Соціальна проявляється у формуванні простору, доступного та зручного

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							72
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

для всіх категорій населення. Також комунікаційна функція полягає у покращенні взаємозв'язків між житловими, громадськими та транспортними зонами, забезпечуючи логічну організацію пересувань у межах вулиці.

Благоустрій території по вулиці Решетилівська передбачає раціональну організацію простору з урахуванням існуючого рельєфу, забудови, транспортної інфраструктури та ландшафтних елементів. Особлива увага приділяється структурі вулиці як громадського простору, що має виконувати не лише транзитну, але й соціально-комунікаційну функцію. Для цього у проекті передбачено створення кількох типів просторів - активних і тихих зон відпочинку, місць короткочасного перебування, зелених буферів, а також облаштування комфортних пішохідних маршрутів.

Основою благоустрою є формування чіткої пішохідної осі, що проходить уздовж вулиці та поєднує основні громадські точки. Вона виконана з якісного дрібнофактурного покриття, яке є зручним для пересування та не ковзає за будь-яких погодних умов. Для осіб з порушенням зору передбачені тактильні смуги та контрастні вставки. По обидва боки пішохідної зони розташовано лінійні зелені насадження, які виконують функцію захисного екрана від шуму та пилу, а також формують затінок і створюють приємне мікросередовище у теплий період року. Озеленення доповнене декоративними чагарниками, квітниками та вертикальними зеленими стінами у місцях очікування громадського транспорту.

Важливим аспектом благоустрою є облаштування зон короткочасного відпочинку. У межах пішохідного маршруту передбачено встановлення лав, навісів, урн, питних фонтанчиків, стендів з інформацією про місцеві об'єкти та історію району. Малі архітектурні форми виконані у сучасному мінімалістичному стилі, з використанням металу, дерева та бетону у природних відтінках. Вони мають ергономічні форми, стійкі до погодних

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							73
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

впливів і вандалізму. Особлива увага приділена тому, щоб усі елементи благоустрою відповідали принципам універсального дизайну, наприклад лави мають різну висоту для зручності людей різного віку, а навіси забезпечують захист від опадів і сонця.

Велике значення у благоустрою має освітлення. Система зовнішнього освітлення не лише виконує утилітарну функцію, але й створює особливу атмосферу вулиці. Передбачено використання енергоефективних світлодіодних ліхтарів із теплим кольором світла, що сприяє психологічному комфорту. Освітлення підкреслює основні напрямки руху, зони відпочинку та декоративні елементи, формуючи візуальну композицію простору у вечірній час. У зелених зонах встановлені ґрунтові світильники низької висоти, які створюють ефект м'якого підсвічування, а на окремих ділянках інтегровані світлові елементи у лави та навіси.

Одним із центральних завдань благоустрою є озеленення. Його структура передбачає поєднання деревних, чагарникових і трав'янистих насаджень у єдину систему, що формує декоративну та функціональну цілісність простору. Вибір рослин здійснено з урахуванням кліматичних умов Полтавського регіону, стійкості до міського забруднення та невибагливості у догляді.

У роботі також передбачено використання сучасних технологій екологічного благоустрою. Покриття доріжок і майданчиків виконано з пермеабельних матеріалів, що пропускають вологу, зменшуючи поверхневий стік і сприяючи природному водообігу. Система поливу насаджень організована через збір дощових вод із дахів та тротуарів у спеціальні підземні резервуари. Це рішення дозволяє зменшити витрати води та забезпечити сталу роботу системи озеленення у літній період. У проєкті також використано світильники, що працюють від сонячних батарей, і елементи благоустрою з перероблених матеріалів, що відповідає сучасним тенденціям екологічного дизайну.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							74
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

Важливу роль у структурі благоустрою відіграють дитячі та інтерактивні зони, розташовані у затінених частинах простору. Вони обладнані безпечними ігровими елементами з екологічних матеріалів, мають гумове покриття та зручні місця для відпочинку дорослих. Такі зони сприяють соціальній активності мешканців, підвищують рівень залученості різних груп населення до використання громадського простору. Увечері вони підсвічуються м'яким світлом, що створює безпечну атмосферу для прогулянок.

Не менш важливим аспектом є благоустрій територій зупинок громадського транспорту. Вони оснащені навісами, лавами, урнами, освітленням та інформаційними табличками з розкладом руху. Зупинки інтегровані у загальну концепцію благоустрою, мають однакові конструктивні рішення та кольорову гаму. Пішохідні переходи біля них обладнані тактильними елементами та пониженими бордюрами для безбар'єрного доступу.

Загальна композиційна ідея благоустрою полягає у поєднанні природного і штучного середовищ. Простір по вулиці Решетилівська сприймається як зелена міська вісь, що поєднує функції пересування, спілкування та відпочинку. Завдяки гармонійному поєднанню архітектури, ландшафту та урбаністичних елементів створюється сучасне середовище, яке стимулює розвиток соціальної активності, підвищує привабливість території та покращує її екологічний стан.

Таким чином, благоустрій об'єкта дослідження поєднує функціональні, естетичні й екологічні принципи організації простору, спрямовані на створення комфортного, безпечного та інклюзивного міського середовища. Проект враховує потреби мешканців різних вікових і соціальних груп, забезпечує зручні умови для відпочинку та пересування, а також підтримує позитивний імідж Полтави як сучасного, відкритого та дружнього до людини міста. Благоустрій виступає не лише технічним

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							75
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

етапом облаштування території, а важливим культурним і соціальним процесом, що формує нову якість міського життя.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							76
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Розділ V
ДИЗАЙН СЕРЕДОВИЩА

Виконала ст. групи 601-АД Малій К.А.
Консультант: Новосельчук Н.Є.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							77
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата		

Дизайн середовища є одним із ключових напрямів у формуванні сучасного міського простору. Його мета полягає у створенні гармонійної, комфортної та функціональної системи взаємодії людини з навколишнім ландшафтом, архітектурними об'єктами та природними елементами.

Основна концепція полягає у поєднанні природних і урбаністичних компонентів, що створюють єдину гармонійну композицію. Простір вулиці вирішено як зелений міський коридор, який поєднує функції пересування, відпочинку, спілкування й візуального сприйняття природи. Ландшафтне рішення підкреслює архітектурну структуру району та водночас пом'якшує її за допомогою органічних форм і живих елементів.

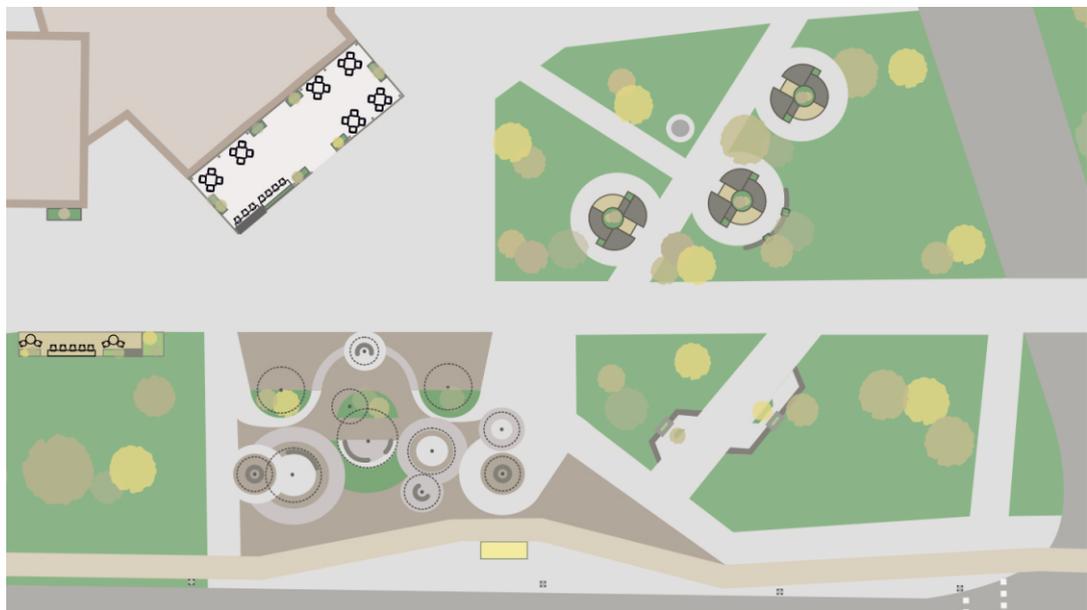

Рис 5.1. Фрагмент генплану

Ландшафтна композиція базується на принципах зонування, контрасту, ритму та сезонної змінності. Територія розділена на функціональні зони - пішохідну, рекреаційну, зелену та громадську. У межах кожної з них передбачено власну систему насаджень, яка відповідає їхньому характеру використання. Наприклад, у зонах активного відпочинку використано більш стійкі до механічних навантажень породи рослин, тоді як у зонах спокою домінують декоративно-листяні та квітучі види.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							78
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Рис 5.2. Візуалізація

Озеленення виконує не лише декоративну, але й екологічну функцію, тобто покращує мікроклімат, знижує рівень шуму, забезпечує фільтрацію повітря, формує тінь та затишок. Рослини обрані з урахуванням кліматичних умов Полтавського регіону, стійкості до міського середовища та невибагливості в догляді. Перевага надана видам, які добре переносять перепади температури, мають тривалий декоративний ефект і гармонійно поєднуються між собою за кольором, фактурою та формою крони.

Загальна композиція насаджень побудована за принципом м'яких ліній і природних переходів. Основні алеї утворюють ритмічний ряд дерев середньої висоти, які створюють тінь і просторову організацію. Уздовж пішохідних маршрутів передбачено смуги декоративних кущів, квіткові клумби та трав'янисті композиції, що підкреслюють напрям руху. У центральних рекреаційних осередках розміщені поодинокі дерева з виразною архітектурною кроною, які виступають акцентами. Вибір рослин відбувався за принципом чергування вічнозелених, листяних і квітучих видів для забезпечення динамічності та сезонної різноманітності середовища.

Окрему увагу приділено використанню декоративних трав і ґрунтопокривних рослин, які додають пластичності та природності

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							79
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

композиції. Такі елементи, як лавандові бордюри, злакові міксбордери та поєднання різних відтінків зелені, створюють ефект ландшафтного різнобарв'я без надмірного догляду. Для підсилення структури простору використовуються невеликі штучні пагорби, кам'яні елементи та декоративна мульча з кори, що покращує естетичний вигляд і зберігає вологу у ґрунті.

Відомості посадкового матеріалу					
№ з/п	Назва рослини (укр./лат.)	Одиниці вимірювання	Кількість	Розмір посадкової ями, м	Примітки
Дерева					
1	Акація (Acacia)	шт	56	1.0 x 1.0 x 0.6	Саджанець 4 річний
2	Клен гостролистий (Acer platanoides)	шт	52	1.0 x 1.0 x 0.6	Саджанець 4-5 річний
3	Сосна звичайна (Psnus sylvestris)	шт	54	1.0 x 1.0 x 0.6	Саджанець 4 річний
4	Сосна Банкса (Pinus banksiana)	шт	36	1.0 x 1.0 x 0.6	Саджанець 5 річний
5	Туя західна (Thuja occidentalis)	шт	46	1.0 x 1.0 x 0.6	Саджанець 4-5 річний
Чагарники					
6	Алазія (Syringa vulgaris)	шт	60	0.6 x 0.6 x 0.6	Саджанець 2 річний

Рис 5.3. Таблиця відомості посадкового матеріалу

Композиційно озеленення підпорядковане логіці руху людини у просторі: вздовж основних маршрутів формуються зелені коридори, у місцях перетину потоків - акцентні групи з кущів і дерев, а у зонах відпочинку створені більш насичені ландшафтні масиви. Таке рішення сприяє орієнтації у просторі та створює відчуття поступовості при сприйнятті середовища.

Для організації рослинності використано три рівні:

- верхній (деревний) — формує каркас простору та забезпечує тінь;
- середній (чагарниковий) — створює захисні смуги й декоративні групи;

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							80
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

- нижній (трав'янистий) — забезпечує візуальну м'якість і кольорові акценти.

Характеристика декоративних властивостей запропонованих для садіння рослин												
№ з/п	Назва рослини (укр./лат.)	Висота	Діаметр крони	Габітус	Загальний вигляд рослини		Колір листя (стовбура, квітів)				Плоди	
					літо	зима	весна	літо	осінь	зима		квіти
Листяні дерева												
1	Акація Acacia	20	10									
2	Клен гостролистий Acer platanoides	10	7									
Хвойні дерева												
3	Сосна звичайна Pinus sylvestris	25	6									
4	Сосна Банкса Pinus banksiana	15	4									
5	Туя західна Thuja western	5	1,5									
Листяні чагарники												
6	Алазія Syringa vulgaris	6	12									
Квіти												
7	Котовник 'Фассена' 'Walkers low'	0,4	0,6									
8	Лобулярія морська Lobularia maritima	0,4	0,4									
9	Вероніка повзуча Veronica repens	0,2										

Рис 5.4. Таблиця характеристики запропонованих для садіння рослин

Таким чином, ландшафтний дизайн вирішує завдання не лише естетики, але й екологічної стійкості простору. Усі зелені насадження підпорядковані єдиній композиційній системі, яка взаємодіє з архітектурними елементами благоустрою - лавами, покриттями, навісами та освітленням.

Для покращення просторової структури передбачено чітке співвідношення відкритих і закритих зон. Зелені масиви чергуються з майданчиками, де розташовані лави, малі архітектурні форми, навіси й освітлення. Вони утворюють комфортні куточки для спілкування,

												Арк.
												81
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата							

відпочинку або тимчасового перебування. Уздовж тротуарів і біля будівель висаджені стійкі низькорослі види, які не перешкоджають огляду та підтримують відчуття простору.

Система поливу організована за допомогою автоматичного краплинного зрошення, що забезпечує рівномірне надходження вологи та економне використання води. Для підтримки рослин використано мульчування ґрунту корою та декоративною тріскою, що зменшує випаровування та пригнічує ріст бур'янів.

Освітлення ландшафтної частини інтегроване у загальну дизайнерську концепцію. Використано ґрунтові світильники для підсвічування дерев і кущів, а також лінійні LED-елементи для позначення маршрутів руху. У нічний час це створює приємну атмосферу затишку й безпеки, водночас підкреслюючи структуру озеленення.

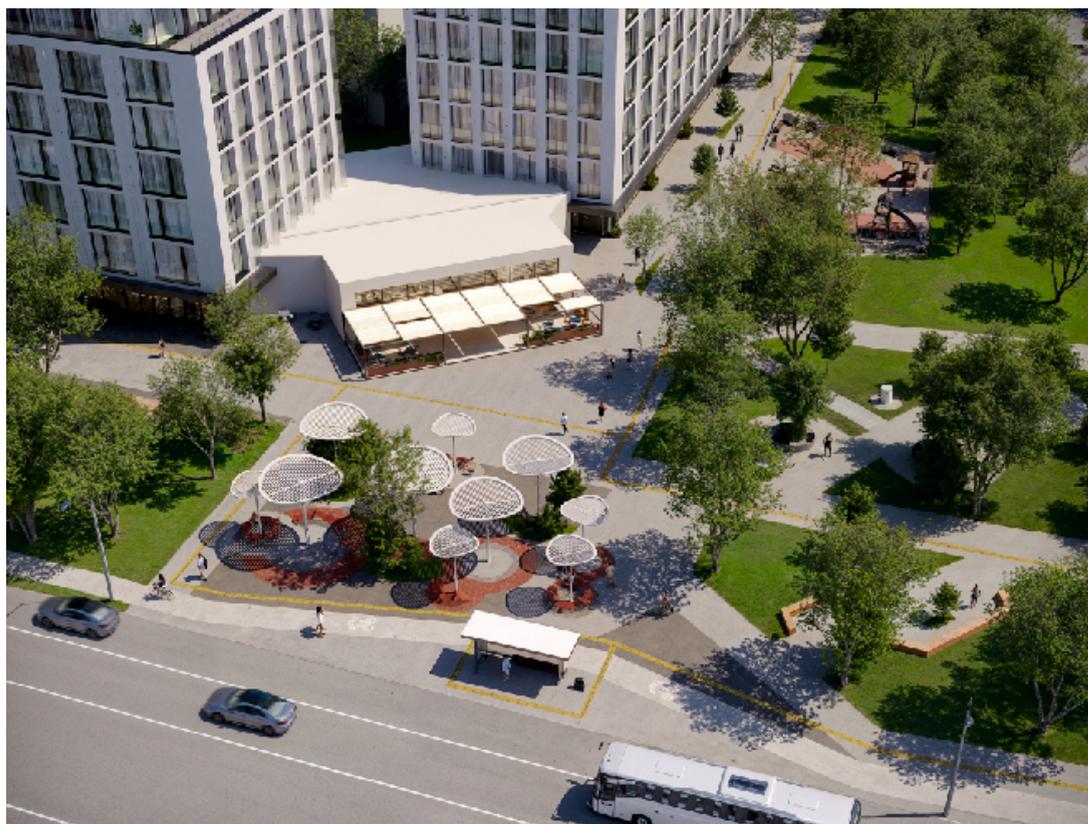

Рис 5.5. Візуалізація

У результаті реалізації запропонованого дизайну середовища формується комплексний образ вулиці Решетилівська як сучасного, комфортного та екологічно орієнтованого громадського простору.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							82
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

Поєднання архітектури, природних форм і дизайнерських елементів створює гармонійне середовище, яке позитивно впливає на сприйняття міського простору, сприяє соціальній взаємодії та підвищує загальну якість життя мешканців міста Полтава.

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							83
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/ukrayina-buduye-maybutnye-bez-baryeriv-yak-proon-spryyaye-stvorenniyu-hromad-ta-mist-yaki-zruc-hni-dlya-vsikh>
2. <https://www.president.gov.ua/en/news/pid-chas-vijni-vprovadzhennya-bez-baryernosti-nabulo-she-bils-80101>
3. <https://historicengland.org.uk/research/inclusive-heritage/disability-history/1050-1485/>
4. <https://unlockingwords.wordpress.com/2019/06/22/disability-in-history-the-ancient-world/>
5. https://www.researchgate.net/publication/283194492_The_Discourse_of_Disability_in_Ancient_Greece
6. https://socialhistory.org.uk/shs_exchange/a-cultural-history-of-disability-in-the-renaissance/
7. ДБН Б.2.2-12:2019 "Планування і забудова територій"
8. ДБН В.2.2-40:2018 "Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення"
9. ДБН В.2.3-5:2018 "Вулиці та дороги населених пунктів"
10. Посібник для проєктувальників та архітекторів публічного простору «Альбом безбар'єрних рішень», урбан-бюро Big City Lab
11. Building and Construction Authority of Singapore, Universal Design Guide for Public Places, 2016
12. City of Toronto, Urban Design Guidelines. Pet friendly design guidelines and best practices for new multi-unit buildings, Consultant Team - Dialog: Ran Chen, Aviva Pelt, Kames Parakh, Lorna Day, 2019

						601-АД 12135590 ПЗ	Арк.
							84
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док.	Підпис	Дата		

13. Новосельчук Н.Є. Дизайн інтер'єру: навчальний посібник для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» / Н.Є. Новосельчук; за заг. ред. Н.Є. Новосельчук. – Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2020. – 165 с.: іл. <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/8760>
14. Михайлова А.Б. Сучасні тенденції проектування креативних творчих просторів для молоді / А.Б. Михайлова, Н.Є. Новосельчук // Тези 74-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 25 квітня–21 травня 2022 р.). – Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. – Т. 1. – С. 90–91. <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/11081>
15. Малій К.А. Безбар'єрне середовище громадських просторів: проблеми та перспективи вирішення / К.А. Малій, Н.Є. Новосельчук // Тези 77-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету (Полтава, 16 трав. – 22 трав. 2025 р.). – Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2025. – Т. 1. – С. 79–80. <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/18842>
16. Гончаренко В.А. Інноваційно-освітні простори: особливості проектування / В.А. Гончаренко, Н.Є. Новосельчук // Тези 74-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 25 квітня–21 травня 2022 р.). – Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. – Т. 1. – С. 92–93. <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/11082>
17. Остапенко П.О. Благоустрій прибудинкових територій багатоповерхових житлових комплексів: сучасні тенденції / П.О. Остапенко, Н.Є. Новосельчук // Тези 75-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська

						601-АД	12135601	ПЗ	Арк.
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата				

політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 02 трав.–25 трав. 2023 р.). –

Т. 1. – С. 106–107. <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/12231>

18. Новосельчук Н.Є. Дизайн інтер'єрів : конспект лекцій. – Полтава : ПолтНТУ, 2018. – 72 с. <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/8758>

19. Малій К., Новосельчук Н. Сучасний досвід організації міських просторів за принципами універсального дизайну // Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві: до 150-річчя Олександра Вербицького : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 21–23 травня 2025 р.). — Київ : Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, 2025. — С. 293–294.

						601-АД	12135601	ПЗ	Арк.
Зм.	Кільк.	Арк.	№ док	Підпис	Дата				

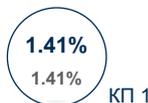
Звіт подібності

Метадані

Назва організації	National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»		підрозділ	National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»					
Заголовок	Малій Ксенія								
Автор	Малій Ксенія		Науковий керівник / Експерт	доктор Філософії Людмила Шевченко					
Кількість слів	14218	Кількість символів	114203	Дата звіту	1/14/2026	Дата редагування	---	ІД документу	333109334

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

14218
Кількість слів

114203
Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		1
Інтервали		0
Мікропробіли		3
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		11

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	The role of the human rights compliance department in shaping a barrier-free environment within the National police of Ukraine К. І. Шаповалова;	18 0.13 %
2	https://www.poda.gov.ua/news/222714	13 0.09 %
3	https://www.poda.gov.ua/news/222714	12 0.08 %
4	https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/10/diploma_106B_Urban_YAtsiv_2025.pdf	12 0.08 %

5	Особливості організації послуг гостинності для людей з особливими потребами 2/27/2025 Mykolaiv Applied College of Economics and Food Technologies (Дисципліни ГРС)	11 0.08 %
6	https://ukurier.gov.ua/uk/articles/bezbaryernist-maye-stati-suspijnoyu-normoyu/	10 0.07 %
7	https://legaldok.com.ua/ua/stati/dostupnist-primishhen-dlya-osib-z-invalidnistyu-ta-malomobilnih-grup-naselennya-v-ukrayini/	9 0.06 %
8	https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3640b0b3-cc93-4224-916e-875259a0f72a/content	9 0.06 %
9	https://axi-pnam.com.ua/images/Csa/AxiPnam18_19.pdf	9 0.06 %
10	Грамотун (перевірка на унікальність) 11/25/2025 Zhytomyr Ivan Franko State University (ZIFSU)	8 0.06 %

з бази даних RefBooks (0.18 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
джерело: Paperity		
1	The role of the human rights compliance department in shaping a barrier-free environment within the National police of Ukraine К. І. Шаповалова;	18 (1) 0.13 %
2	INCLUSION OF PEOPLE WITH DISABILITIES AND IDPS AS A DIRECTION OF DEVELOPMENT OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF UKRAINIAN BUSINESS IN MODERN REALITIES Бела О. О.;	8 (1) 0.06 %

з домашньої бази даних (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)

з програми обміну базами даних (0.39 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
3	Грамотун (перевірка на унікальність) 11/25/2025 Zhytomyr Ivan Franko State University (ZIFSU)	20 (3) 0.14 %
4	Посібник-практикум з основ інклюзивної освіти 9/11/2025 Melitopol State Pedagogical University named after B.Khmelnitskyi (Melitopol State Pedagogical University named after B.Khmelnitskyi)	14 (2) 0.10 %
5	Особливості організації послуг гостинності для людей з особливими потребами 2/27/2025 Mykolaiv Applied College of Economics and Food Technologies (Дисципліни ГРС)	11 (1) 0.08 %
6	перевірка на плагіат 11/24/2025 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	5 (1) 0.04 %
7	Магістри грудень 2025 12/7/2025 National University "Lviv Politechnika" (NULP2)	5 (1) 0.04 %

з Інтернету (0.84 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)

8	https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3640b0b3-cc93-4224-916e-875259a0f72a/content	29 (4) 0.20 %
9	https://axi-pnam.com.ua/images/Csa/AxiPnam18_19.pdf	27 (4) 0.19 %
10	https://www.poda.gov.ua/news/222714	25 (2) 0.18 %
11	https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/10/diploma_106B_Urban_YAtsiv_2025.pdf	12 (1) 0.08 %
12	https://ukurier.gov.ua/uk/articles/bezbaryernist-maye-stati-suspilnoyu-normoyu/	10 (1) 0.07 %
13	https://legaldok.com.ua/ua/stati/dostupnist-primishhen-dlya-osib-z-invalidnistyu-ta-malomobilnih-grup-naselennya-v-ukrayini/	9 (1) 0.06 %
14	https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/5075/3/%D0%9D%D0%9C%D0%9F_%D0%A3%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BD.pdf	7 (1) 0.05 %

Список прийнятих фрагментів

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР

ЗМІСТ

КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)